

Romániai magyar könyvtermés – 2023

Szépirodalom

Alui Gheorghe, Adrian: *A nyom*. Fordította: Koszta Gabriella. Bookart–Kalligram, Csíkszereda–Budapest, 2023, 140.

„Megszökni a börtönből még hagyján, de beszökni a börtönbe, és látszólag ott is maradni?! Márpedig ez történik a romániai politikai foglyok nagyenyedi fegyintézetében 1960 telén, amikor felfoghatatlan, ördögösen bűvös módon termelődnek újra a kerítéstől csak befelé tartó bakancsnyomok a friss havon a fogda udvarán, és kergetik az őrületbe az intézmény illetékeseit és azok feletteseit. Adrian Alui Gheorghe regénye mesterien göngyölti fel a rejtély megoldására törekvő nyomozás szálait, amelyek mentén nemcsak az emberi kapcsolatok politikailag-társadalmilag is elfojtott rákfenéi bontakoznak ki a kor szellemében, hanem a félelem és tekintélyelvűség medrében gördülő rendszer gyenge pontjai is kirajzolódnak ebben az olvasmányos, lüktető humort hordozó, magával ragadó prózában.” – Szonda Szabolcs

Balta János: *Embersorsok*. Concord Media Jelen, Arad, 2023, 195.

Brauch Magda: *Kecsesen okos csevegés*. II. Kiadás. Concord Media Jelen, Arad, 2023, 137.

Hevesi József: *Ideje az emlékezésnek*. Concord Media Jelen, Arad, 2023, 125.

Kántor Péter: *Böskevár*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 148.

Karácsonyi Zsolt: *Belső tízezer*. Bookart, Csíkszereda, 2023, 202.

„A fiatalokat olykor nagyon érdekli az öregség, talán mert kíváncsiak, talán félnek. Egy másik létállapot, ami még itt van. Az öregeket már kevésbé érdeklik a fiatalok, itt vannak még, de mások. Az alászállás talán az nem is az öregségbe vagy a másba vezet, hanem a teljességbe, az egészbe. A hős útja is véget ér egyszer. Hogy mi van odaát, azt senki sem tudja, pedig legalább ezer könyvet írtak róla, és még több emlékeztetőt.” – Vida Gábor

Kövér Péter: *Salto Mortale*. Concord Media Jelen, Arad, 2023, 202.

László Zsuzsa: *Igazolvány*. Tinta Könyvkiadó, Árkos, 2023.

Madách Imre: *Az ember tragédiája*. Illusztráció: Orth István. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 208.

Nelega, Alina: *Mintha mi sem történt volna*. Fordította: András Orsolya. Lector Kiadó, Marosvásárhely, 2023, 452.

Alina Nelega könyvének cselekménye a romániai kommunista diktatúra utolsó évtizedében játszódik. A szerző nem ikonikus, történelemkönyvbe illő eseményeket tár elénk, hanem a mindennapokat az elnyomásnak leginkább kitett emberek perspektívájából. Az interszekcionális feminista regény ugyanis a nemzeti és szexuális kisebbségek szempontjából is bemutatja az önkényt, ezáltal hangot adva a tabusított történeteknek, és hozzájárulva egy traumákkal teli időszak kibeszéléséhez. A regény szereplőinek életét a krízishelyzetek határozzák meg. A két főhős, Cristina és Nana súlyos belső konfliktusának oka az őket körülvevő szexizmus és homofóbia, hiszen szerelmüket tiltják. Az egész közösséget áthatja az erőszak és az elhallgatás kultúrája, amely szétrepeszt a családokat, a barátságokat is. A diktatúra ideológiája az egyenlőség nevében uniformizálni próbálja a társadalmat, ezáltal Erdély multikulturalitása kerül válsághelyzetbe. Maga az állam is krízisben van – és kérdés, hogy ezt sikerül-e valaha is átlépnie.

Alina Nelega regénye nemcsak a diktatúrának tart görbe tükröt, hanem a nemi szerepeket, a családmodelleket is megkérdőjelezi, illetve lebontja azokat a sztereotípiákat, amelyek a személyes és nyilvános kommunikációt a mai napig befolyásolják.

Nyikó Anetta: *Kalitkába zárt végtelen*. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023, 133.

Nyirő József: *Uz Bence*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 220.

Nyirő József: *Kopjafák*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 172.

Nyirő József: *Néma küzdelem*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 432.

Nyirő József: *Az én népem*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 252.

Nyirő József: *Madéfalvi veszedelem*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 424.

Puskas István: *A hadtápos felesége*. Molioris, Fenyéd, 2023, 100.

Puskás István új regénye felkavaró olvasmány: a magyar történelem vészterhes időszakait veszi sorba, és mindegyik sorstragédia közepette a védtelen, békében élni akaró kisembert vizsgálja, akinek minden korban, minden világ- és nemzetégésben csupán egyetlen vágya van – túlélni a pusztulást, a háborút anélkül, hogy ember voltából kivetkőzne, és visszatérni asszonyához, aki otthon vár rá.

Rakusa, Ilma: *Magány, pergő errel*. Fordította: Márton László, Tatár Sándor. Bookart, Csíkszereda, 2023, 168.

„A Svájcban élő, sok nyelven beszélő, sok tájat bejárt Ilma Rakusa prózakötetében az otthonosan otthonosság tájképeit és jellemrajzait találjuk. Az Én-elbeszélő új meg új barátságokat köt, személyisége gazdagodik általuk, miközben a veleszületett, örök idegenség mindenkitől eltávolítja. Ez a távolság azonban elbeszélői perspektívát is jelent, amellyel kiváló megfigyelőképesség és finom ironia párosul. Zürich és Nagoya, Graz és Szarajevó, dél-francia gyógynövényillatú hegyoldal és nyugat-szibériai jégmező, a szlovén Karszt és a magyar Alföld: a narrátor, aki közel áll a szerzőhöz, minden tájból erőt merít, és mindenütt mindenkivel szót tud érteni. Miközben felfigyel az apró részletekre, az emberi sorsok furcsa fordulataira, elbeszélői világa egészét is szem előtt tartja, azt a sokszínű és sérülékeny világot, azon belül Európát, amelyben él, hőseivel és olvasóival együtt. A kötet írásai hűvösek, mégis szenvedélyesek. Precíz leírások, mégis tele vannak empátiával és érzelmi nyomatékkal. Líraiságuk elbeszélői természetű mágia, derűjük át van itatva a hontalanság melankóliájával.” Láng Zsolt

Rejtő Jenő: *Pizkos Fred a kapitány*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 174.

Rejtő Jenő: *Pizkos Fred közbelép*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 168.

Rejtő Jenő: *Az elveszett cirkáló*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 114.

Rejtő Jenő: *A megkerült cirkáló*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 100.

Rejtő Jenő: *Pokol a hegyek között*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 132.

Rejtő Jenő: *Texas Bill a fenegyerek*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 112.

Rejtő Jenő: *A néma revolverek városa*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 144.

Rejtő Jenő: *A pokol zsoldosai*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 138.

Rejtő Jenő: *Az ellopott futár*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 140.

Rejtő Jenő: *A három testőr Afrikában*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 154.

Rejtő Jenő: *Az előretolt helyőrség*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 160.

Rejtő Jenő: *A láthatatlan légió*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 142.

Rejtő Jenő: *Vesztégzár a Grand Hotelben*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 128.

Rejtő Jenő: *A tizennégy karátos autó*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 160.

Rejtő Jenő: *A szőke ciklon*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 140.

Rejtő Jenő: *Bradley Tamás visszaüt*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 124.

Tamás Dénes: *A tó*. Lector Kiadó, Marosvásárhely, 2023, 148.

Az elbeszélés főszereplője egy hegyi tó. Főszereplők csak a regényekben és a filmekben vannak, a vándorló elbeszélő azonban most nem történetet akar mesélni, hanem a tájélményét szeretné szavakba öltetni, azaz a szem és az érzékek együttes tapasztalatát a természetben. Olyasmit szeretne szavakkal művelni, amit a tájfestők tesznek az ecsetjükkel. Lemondott tehát a narratív hierarchiákról, és úgy közelítette meg szavakkal a tavat, vele a hegyet, a sziklákat, a fákat és a bokrokat, a felhőket és a levegőt, mint Cézanne. Nézőpontokat és technikákat változtatott, a látvány struktúráját elemezte, a formákat és a színeket igyekezett elcsípni úgy, hogy közben ne tévessze szem elől az egységet. A nyelvvel együtt azonban óhatatlanul betér az elbeszélésbe a mythos és a logos, bejönnek a boldog istenek és a szerencsétlen emberek. A lehetetlent kísérelte meg Tamás Dénes, amikor a tájtapasztalat érzéki komplexitását és a vele járó agyi szikrázásokat írott művel próbálta visszaadni. A kísérlet sikerült: az olvasó előtt megjelenik egy nagyszerű „festmény”, hatalmas aktorrá lép elő a táj – más szóval a négy elem. Az ötödik elem pedig a tudat. Mit művel a tudat a tájjal, a megmutakozó világgal? Azonnal beleírja a láthatatlant is, azonnal hozzácsatolja a fantáziáit, és transzcendál. (Radics Viktória)

Tömöry Péter: *Hullámhatásban*. Tinta Könyvkiadó, Árkos, 2023.

Várkonyi Kitty: *Út a kerecsensólyomig*. Kedvenc Kiadó, Székelyudvarhely, 2023, 148.

Vincze Ferenc: *Desertum*. Második kiadás. Lector Kiadó, Marosvásárhely, 2023, 208.

A Desertum az emlékezés és a felejtés dinamizmusával játszik, hiszen a kettő egyszerre működik: emlékezünk, ugyanakkor felejtünk, és tisztában vagyunk azokkal a részekkel is, amiket elhallgatunk. Sőt, fennáll a gyanú, hogy az az igazán fontos, amit nem mondunk el. Vincze Ferenc regényében különböző nemzetiségű nagyapák (kettőnél bőven több) mesélnek, akikkel, ha mindenkivel a maga módján is, de ugyanaz esett meg. Hiszen születés, szerelem, halál, siker és kudarc: desertum – cserbenhagyás? pusztaság? lakomát lezáró csemege? –, ezek az emberi mivoltunkat meghatározó alapélmények. Méghozzá itt és (majdhogynem) most: Kelet-Európában, egy több nemzetiségű vidéken, amely lehet Erdély is, egy olyan időben, amely még nem dolgozta fel és nem zárta le a nagyapák korát. A könyv pontosan ezt a munkát igyekszik elvégezni, újra és újra feltépve a félig behegedt sebeket.

Költészet

Boda Edit: *Időcet*. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 264.

Cseh Katalin: *Öröknyár*. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 94.

Amikor lassan elkezd kiürülni az idő, darabossá válni a múlt, és már alig vannak előző és következő pillanatok, csak a folyamatos jelen. Hogyan tudjuk elfogadni az elfogadhatatlant? Hogyan lehet szembesülni és szembesíteni a legrettenetesebbel? Ha közelebb hozzuk, ha megszelídítjük. Ha folyamatként mutatjuk meg az életből való kihullást és az öröklétre való megérést. A versek pedig, a költő szerény eszközei, itt a születés és a halál közé eső stációk.

Egyed Emese (vál.): *Háromszéki költők antológiája*. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023, 278. [Háromszéki Téka 20.]

Erdélyi Szép Szó 2023. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2023.

Eszteró István: *A lírikus epizódja*. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 176. [Opus Könyvek]

Fecske Csaba: *Hiteles nyomat*. Concord Media Jelen, Arad, 2023, 114.

Ferencz Imre: *Takarodó*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2023.

Kali Ágnes: *Megvakult angyalok*. Bookart–Kalligram, Csíkszereda–Budapest, 2023, 64.

Kali Ágnes angyalai nem befogott szemű angyalok. A vakság itt nem megalkuvás, nem gyávaság, hanem a tisztánlátás egyetlen útja. Kali Ágnes angyalai nem lesütött szemmel, fejüket lehajtva járnak a világban, hanem töretlenül és behódolást nem tűrve a Napba tekintenek. Épp ilyenek ezek a versek is: rémisztően bátran és rémisztően szépen mondják ki mindazt, amit mások még suttogni sem mernek. A szavak mágiája, a tekintetek találkozása, egy távolról áthallott muezzin-ének. Kali világában a fenyegetés mindig és mindenkor az „üres mondatok horzsolása”, a félrenézés és a mellébeszélés. Ezt számolják fel szövegei a kimondás által, mindent megolvastató fekete tűzként. Hiszen az elhívás félreérthetetlenül és tisztán így hangzik: „Megírni és életben maradni, megírni és életben tartani a többiekét.”

Keszthelyi György: *Szeretlek, Garfield*. Bookart, Csíkszereda, 2023, 172.

„Keszthelyi György problematikus, konfliktus érző költészetét volt esélye megismerni az Olvasónak. A Bookartnál sem ez az első könyve: Lélekzárka című prózája 2014-ben jelent meg a kiadónál. Ebben a válogatásban legjobb formáját mutatja: azt a szüksézt, a szűk világot, mely nagyon mai, nagyon nyomasztó és felemelő egyben – hiszen vers.” – Demény Péter

Kovács András Ferenc: *Névtelen cserépdarab*. Bookart, Csíkszereda, 2023, 126.

Kovács András Ferenc kettős verskötetében klasszikus időmértékes formákban íródott darabok szerepelnek. Válogatottak, régiek, újak – s végül néhány műfordítás latinból... Itt jelenik meg először (persze, csak egy szűk válogatásban) az ókori római költő, Caius Licinius Calvus harminchat verse is.

Kristó Tibor: *Zöld fák árnyékában*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2023.

László Noémi: *Pulzus*. Prae–Lector, Budapest–Marosvásárhely, 2023, 140.

László Noémi (1973) Kolozsváron él. Író, költő, szerkesztő. Elülső fül: Minden verseskötet utazásra hív, de van, amelyik sokféle útra invitál. László Noémi *Pulzus* című kötetének valamennyi verse egy-egy városhoz, tájegységhez vagy utcához kötődik, és mindegyik – Erdélyben, Magyarországon és szerte a világon – személyessé tett tereket nyit és mutat meg olvasóinak. A költemények azonban nemcsak térben, de időben is sokfelé kalandoznak, ősi mitológiákat idéznek meg és tesznek jelen idejűvé, miközben könnyen és magától értetődően lépnek kapcsolatba a folyamatos változással. A *Pulzus* vitathatatlanul a költő eddigi életművének számvetése, és így mindenekelőtt arra kérdez rá, hogyan viszonyult egykor, és hogyan viszonyul most a létezéshez. „Nem vagyok végleges”, jelenti ki a versek beszélője, és ezt támasztja alá az egész kötet: az élethez rugalmasan hozzáállni, kíváncsinak lenni, megfigyelni, értelmezni és nézőpontot tudni váltani mind olyan kapaszkodók a mindennapokban, amelyek derűt és tudatos megéleést képesek vinni a hétköznapiakba és a művészetbe. László Noémi versei játékos és klasszikus formákba öntve oly könnyedén siklanak olvasás közben, mint „futó habok szíjas hidak alatt”.

Lövétei Lázár László: *Zákeus fügefája*. Bookart–Kalligram, Csíkszereda–Budapest, 2023, 96.

„Pascal mondja a Gondolatok 194. töredékében: »...csak kétféle ember szolgál rá az értelmes névre: az, aki tiszta szívvel szolgálja Istent, mert ismeri, és az, aki tiszta szívéből keresi őt, mert nem ismeri«. Nem hiszem, hogy igényt tarthat-nék a kitüntetett értelmes ember címre: nem is-merem Istent, és abban sem vagyok biztos, hogy »tiszta« szívből keresem őt. De igenis kínlódom a témával – bizonyoság rá ez a könyv.” – Lovétei Lázár László

P. Buzogány Árpád: *Újrafesteni a világot*. Erdélyi Gondolat, Székelyudvarhely, 2023, 94.

Péter Barna József: *Percek a homokban*. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023, 70.

Radványi Hajnal: *A boldogság szigete*. Garabontzia, Marosvásárhely, 2023.

Selyemfényben. Japán haikuk a Holdról, Kosztolányi Dezső fordításában. Bookart, Csíkszereda, 2023, 84.

A haikuköltészet pár soros remekei a természet történéseinek egy-egy pillanatát idézik meg, de azokat az érzéseket is, melyek a szemlélőben, a költőben – s utóbb a befogadóban – ébrednek. A haikunak többféle értelmezése is lehet. S ezzel szabadságot és teret ad. Megnyitja az utat az alkotó fantázia előtt, hogy a művész az inspirációt rajzokra válthassa, e művekhez méltó vizuális teret hozzon létre. A termékenyítő ihlet közvetítője ezúttal Kosztolányi Dezső, akinek versfordításai filozófiai mélysége, gyöngéd líraisága elsősorú ösztönzője bármely alkotónak. A haiku egy csöndes, nyugalmas öböl, amibe a grafikus vagy festő ugyanúgy tiszteletudóan behajózhat, mint a táncművész, a versmondó vagy a muzsikusz.

Szilágyi Domokos: *Magyarok*. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 112.

Szilágyi Domokos költészetének líratörténeti helye minden bizonnyal azok között a koordináták között kereshető, amelyek modernség, avantgardizmus, neoavantgárdé és posztmodernizmus különféle, de egymással is érintkező szemléletirányait jelölik. A lét és a nyelv nagy egzisztencialista, illetve ismeretelméleti kérdéseivel viaskodó költő egyszerre kapcsolódott a személyiség létbevetttségének drámaibragikus sorsproblémáit, abszurditásait demonstráló „heideggeri” – és a nyelvi kifejezéslehetőségek viszonylagosságait, bizonytalanságait, rejtelmét tudatosító „wittgensteini” paradigmához és világgéphez (Pomogáts Béla kategóriái szerint /Változatok az avantgárdra, Bp., Széphalom, 2000/). S a költő monográfiája, Cs. Gyimesi Éva (Álom és értelem – Szilágyi Domokos lírai létértelmezése, Bukarest, Kriterion, 1990) is arról értekezik, hogy „Szilágyi Domokos a modern és a posztmodern látásmód és formavilág közötti átmenet – még pontosabban: ütközés – képviselője; költői értékpozíciójának alakulásában, az életmű belső ellentmondásaiban e két összeegyeztethetetlen magatartás – és költészeteszmény lényegi szembenállásának lehetünk tanúi”; életművében a „végső kérdéseket is eljelentéktelenítő alapállással szemben minduntalan felébred a bizonyosságok iránti nosztalgia, így a posztmodern látószög mellett végig megmarad az eszményvesztettségével küszködő modern értéktudat. E kettősség feszültségéből ered Szilágyi Domokos értékpozíciójának alapvetően diszharmonikus jellege”

A kötetet 1997-es megjelenését követően a második átdogozott kiadása.

Szurkos András: *Vénélmény*. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023, 119.

Várady Szabolcs: *Válogatott versek*. Bookart, Csíkszereda, 2023, 174.

„A fiatalokat olykor nagyon érdekli az öregség, talán mert kíváncsiak, talán félnek. Egy másik létállapot, ami még itt van. Az öregeket már kevésbé érdeklik a fiatalok, itt vannak még, de mások. Az alászállás talán az nem is az öregségbe vagy a másba vezet, hanem a teljességbe, az egészbe. A hős útja is véget ér egyszer. Hogy mi van odaát, azt senki sem tudja, pedig legalább ezer könyvet írtak róla, és még több emlékeztetőt.” – Vida Gábor

Voronca, Ilarie: *Ulysses*. Fordította: Balázs Imre József. Lector Kiadó, Marosvásárhely, 2023, 84.

Ulysses/Odüsszeusz figurája az otthonosságra vágyó örök utazó kulcsfontosságú emberi tapasztalatvilágát jeleníti meg. Ilarie Voronca (1903) román szürrealista költő Ulyssese a korszellem részeként mutatja meg az állandó tévelygésben-keresésben-utazásban lévő modern embert. A poéma összegzi a költő életének addigi tapasztalatait, városi és vidéki tájakat, személyes és közösségi élményeket egyaránt megjelenít, és mindezt a költő védjegyévé vált, sűrű képiségű szürrealista versbeszéd kapcsolja egybe. Voronca figyelme a versben a köznapiságra irányul, a banalitás fel-felszikkasztó csodáira, és egy olyan korszak átfogó képét vázolja fel mozaikszerűen, amelyet „a középszer évszázadának” nevez. Az Ulysses a költő első magyar nyelven megjelenő könyve.

Gyermek- és ifjúsági irodalom

Barabás Anna: *Rakétamesék*. Illusztráció: Sárkány Noémi. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 56.

Mazsolás nagymama és unokája, András, nem mindennapi mesemondó-páros: jártukban-keltükben csak úgy röpködnek a sziporkázó történetek. Kérdőz-felölős meséikben Kicsirakéta és Hupikék villámot fog szupererős gumikesztyűvel, altatólövedékkel vadászik cápára a kerti hintán, víz alatti kalandjuk során megszerzik a rakétavilágnak a szabad repülés lehetőségét – és ezzel még nincs vége a mókának. Kilövésre felkészülni!

Berszán István: *Angyalok meséi*. Illusztráció: Fazakas Ildikó. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 112.

A ravasz ötletekkel és nyelvi játékkal telített történeteket egyszerre ajánljuk nagyobb, már olvasó gyerekeknek és a korábban nekik mesét olvasó szülőknek, nagyszülőknek. A mesék alkalmat és segítséget nyújthatnak a beszélgetéshez egy olyan időszakban is, amikor meg szokott lazulni a szülők és serdülőkorú gyerekeik közötti kommunikáció.

Berszán Lídia: *Egymásmesék*. Illusztráció: Szimonidesz Hajnalka. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 80.

Milyen tapintású a boldogság? Hányig számoljunk a tízparancsolatban? Mennyi finomság kell a legfinomabbhoz? Ki tudja, s egyáltalán ki keresi a választ ilyesmi kérdésekre? Csudabogarak vagy csodagyerekek? Ki tudná náluk bátrabban a feje tetejére állítani a világot? Ki tudna náluk szelídebben figyelmeztetni a korlátainkra? Ugyanolyan mások, mint te, mint én, mint mi valamennyien. Tartsunk hát velük, lássuk új szemmel szürke szokványvilágunkat, lapos rutinszavainkat, ne parázkodjunk!

Dér Adrienn: *Kalandorjetei Fémkeleten. Időzavar*. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 192.

Soma nem átlagos jetei. Az elvárásokkal ellentétben ő bizony ugrálni, álmodozni és felfedezni szeret. Unatkozni? Na azt nem. Fél percet sem. Soma ugyanis egy kalandorjetei, és első kalandjában rögtön egy csavaros nyomozásba keveredik. Alighogy megérkezik Fémkelet fővárosába, Metalitba, máris tanúja lesz annak, hogy valakit elrabolnak, majd leáll a tömegközlekedés, ráadásul minden óra pontatlanul jár. A gépesített, csupa fém városban Tatumbó, a rejtésztatu segít eligazodni a kalandéhes jeteinek. Együtt sorra fejtik meg a nyomokat, és hamar kiderül, a rejtély megoldásának tétje nem kevesebb, mint az Idő megmentése, illetve a gépek és lények közötti egyensúly helyreállítása. Dér Adrienn humoros detektívmeséje izgalmas fantáziavilágban játszódik, melyben korosztálytól függetlenül minden olvasónak akad felfedezni való titok.

Kontio, Tomi: *A kutya, akit Macskának hívnak, otthonra vágyik*. Fordította: Jankó-Szép Yvette. Illusztráció: Elina Warsta. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 48.

Macska, Kutya és Borz, a három jóbarát a vasútállomáson üldögélve figyel a szédítő nyüzsgést. Egy ismeretlen kislány válik ki egyszeriben a tömegből, odahajol a kutyához, akit Macskának hívnak, és azt kérdezi: "Nincs otthonod?" Macska szívét előnti valami simogató szomorúság. A Kutya nevű macska, aki jobban konyít a szív dolgaihoz, arra gyanakszik, hogy bundás barátjának van valami titkos vágya. Amikor az bevallja, hogy otthonra vágyik, nagy kalandra indul a hármasszogat. Vajon várja-e valahol egy gazdátlan hajlék az otthonlan barátokat? Saját otthon, meleg menedék, ha jönnek az őszi esők és téli fagyok.

Kontio, Tomi: *A kutya, akit Macskának hívnak és a karácsony csodája*. Fordította: Jankó-Szép Yvette. Illusztráció: Elina Warsta. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 48.

Karácsony este a kutya, akit Macskának hívnak, macskabarátja, aki Kutya névre hallgat, és az őszbe csavarodott szakállú apóka, akit ők csak Borznak szólítanak, a belváros utcáin kószál, és ámul-bámul, hová lett a nyüzsgés, honnan ez a csodálatos csend és nyugalom? Hazafelé kutyagolva aztán fűni kezdi az oldalukat, hogy mások mivel tölthetik ezt a varázsos estét? Ahogy manóléptekkel az ablakok alatt lopakodnak, egy magányos kislányba botlanak. Vajon ő mit gondol a nagy szakállú bácsikáról és díszes kompániájáról? No és mi az, ami még a füstölt heringnél is csodálatosabb?

Kopeczny Zsuzsanna – Fodor Enikő – Fenyvesi Éva: *Kincses Képeskönyv Temesvár*.

Illusztráció: Jánosi Andrea. Projectograph, Kolozsvár, 2023, 48.

Kedves Olvasó! Talán ismerős neked a *Mi jut róla eszedbe?* játék, amikor arra vagyunk kíváncsiak, hogy mi az első pár szó, gondolat, érzés, ami eszedbe jut valamiről. Mi jut eszedbe Temesvárról? Talán egy név (Hunyadi), egy szám (1989) vagy egy jelző (multikulturális)? Lehet, hogy bevillan a kép (a Bega-parton virágzó magnóliák), egy hang (a Belvárosi Református Templom harangjátékának egyik dallama), egy illat (a Rózsapark egyik lugásával együtt) vagy akár egy íz (a Belváros egyik cukrászdájában kóstolt mogyorófagylalt íze)...

Ladó Ágota – Székely Sebestyén György (szerk.): *Léghajó a város fölött*. Százéves kolozsvári gyerekrajzok. Koinónia – Quadro Galéria, Kolozsvár, 2023, 128.

A *Léghajó a város fölött* című gyerekkönyvet és művészeti albumot gyerekeknek és felnőtteknek, szakmabelieknek és laikusoknak egyaránt ajánljuk. A történelmi és pszichológiai érdekltségű kordokumentumok rendkívüli nézőpontból nyújtanak bepillantást szüleink, nagyszüleink, vagy épp dédszüleink

eddig csak fényképekben, emlékekben és történetekben megelevenedő múltjába, a gyermekek számára is értelmezhető képi nyelven. A rajzokat Ladó Ágota írása keretezi, amitől olvashatóvá, mesélhetővé válik ez a különleges kiadvány.

Lloyd-Jones, Sally: *Mindig velem*. Fordította: Lackfi János. Illusztráció: Jago. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 20.

Sally Lloyd-Jones és Jago, a *Jézus meséskönyve, a Biblia és a Dalrakeltő* népszerű alkotópárosa ezúttal egy szemet-szívet gyönyörködtető lapozóval lepi meg a legkisebbeket és a 139. zsoltár üzenetével bátorítja őket: Isten mindig, minden helyen velük van.

Szőcs Imre: *A tűzember*. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 96.

Azt gondoltad, mindenhol ugyanúgy élnek a gyerekek? Persze, iskolába kell járni, meg néha otthon is van egy kis tennivaló, és a szülőkkel sem mindig könnyű, de hát mégiscsak a játékról meg a szórakozásról szól minden. Nehéz elképzelni, hogy súlyos terhekkal, föld alatti bányákban szorongva, földeken robotolva vagy az utcákon csatangolva, kítaszítva él sok-sok ezer gyerek. Ám ők is gyerekek! A világuk tele van reménnyel, álmokkal és varázslattal, mítikus lények segítik őket – pompás kincsek birtokosai tehát.

Szőcs Imre történetei messzi, különös világokra nyitnak kapukat, izgalmasak, újszerűek.

Nem csak gyerekeknek!

Emlékezés, esszé

Benedek Benedikti-Huszár Tibor: *Holnaptól tegnapig*. Sajtó alá rendezte: Benedek Huszár Botond. Szerkesztette, az előtanulmányt és a jegyzeteket írta: Berekméri Árpád Róbert.

Mentor Könyvek Kiadó, Marosvásárhely, 2023, 79 + 27 oldal képmelléklet.

A kézirat különlegessége, hogy nagyon pontosan, napról napra kalauzolja végig az olvasót a különböző helyszíneken, országrészekben, országokon, ahol éppen dúlt a háború. A kézirat szerzője fotókkal és kézzel rajzolt térképekkel dokumentálta az említett kor eseményeit, valamint pontos adatokat vezetett arról, hogy kik tartoztak az ő századába, kik irányították őket. Emellett arról is készített feljegyzést, hogy lágerbe kerülésük során kikkel volt együtt szabadulásukig. Berekméri Árpád Róbert előtanulmánya és Király István utószava, mint tudományos kiegészítések támasztják alá az emlékiratot.

Dáné Tibor: *A Tatár-hágó előtere*. Lector Kiadó, Marosvásárhely, 2023, 480.

Dáné Tibor (1923–2006) kolozsvári író, szerkesztő emlékiratát tartja kezében az olvasó, amely a szerző híradó tisztaként átélt második világháborús emlékeit dolgozza fel. A katonai emlékiratok és az irodalmi felnövekvés-történetek hagyományába egyaránt illeszkedő munka fókuszában az a bő másfél esztendő áll, amelyet a szerző 1944. március 24-étől (a huszonegyedik születésnapjától) kezdődően 1945. június végéig a galíciai fronton, illetve hadifogságban töltött. A Tatár-hágó előtere azonban csak lazán követi az események időrendi sorrendjét, az emlékezés működésének mechanizmusa szerint időnként elkanyarodik az előzmények irányába vagy az egyes szereplők sorsának utólagos alakulása felé, ezáltal olvasmányos korrajzot is nyújt a huszadik század Magyarországról és Erdélyéről, legfőképpen pedig Kolozsvárról. Az immár szép számban megjelent második világháborús hadinaplók és emlékiratok sorából kiemeli a szépírói tudás, amellyel szerzője megjeleníti a huszonevesek fogékonyságával átélt hol tragikus, hol humoros élményeket. A könyvnek hátborzongató aktualitást ad a címben is szereplő helyszíntől nem messze most – lám – ismét pusztító háború...

Demény Péter: *Forog bennem*. Komp-Press Kiadó, Kolozsvár, 2023, 176. [Ariadné Könyvek]

A *Forog bennem* Demény Péter irodalmi sétáit tartalmazza, azokat az írásokat, amelyekben Balla Zsófia, Petri György, Závada Pál, John Galsworthy, Marcel Proust és mások életművét „látogatta meg”, hogy róluk gondolkodva önmagán töprengjen.

Implon Irén: *Búcsú/Riadó*. Varadinum Script, Nagyvárad, 2023, 196

Kós András: *Élet és rajz*. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 256.

Kós András (Sztána, 1914. november 4. – Kolozsvár, 2010. június 11.) szobrászművész.

Középiskolai tanulmányait Bánffyhunyon kezdte, és a kolozsvári Református Kollégiumban végezte (1932),

Temesvárt a Szépművészeti Akadémián szerzett rajztanári oklevelet (1938). A második világháború után hadifogságba került (1948-ig). Színházi díszlettervező Kolozsvárt (1948), a Magyar Színművészeti Intézet rendező szakos tanára (1949), majd a Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola tanszékvezetője nyugalmába vonulásáig (1950-80).

Már gyermekkorában saját meséit illusztrálta, és nyomtatta ki apja sztánai műhelyében. Színpadi díszletet tervezett Szentimrei Jenő Csáki bíró lánya c. kalotaszegi balladája és Erkel: Hunyadi László c. operája kolozsvári bemutatójához; elkészítette Tamási Áron Rügyek és reménység c. elbeszéléskötete (1935) és a Versekben tündöklő Erdély c. antológia (1941) címlapját. Művei közül kiemelkedik Bethlen Gábor-szoborterve; kiállításon mutatta be a Bábolnai felkelés (bánpataki mészkö, 1957), Bolyai (bronz, 1965), Apáczai (tölgyfa, 1975), Déryné (körtefa, 1975) és Tótfalusi Kis Miklós (tölgyfa, 1976) fejszobrát.

Újabb szobrairól szólva Gazda József a feszültségek és ellentét-elemek szerepét emelte ki: „Hallatlan energiákat szorít műveibe [...] Minden mű a maga nemében kettős egység, s mint ilyen polarizált, ellentétpólusok szelídülnek benne egységgé.”

Makai Zoltán: *Akiket nem feledhetiünk...* Varadinum Script, Nagyvárad, 2023, 172. [Partiumi füzetek 94.]

Nagy Béla: *Egyszál magunk III.* Varadinum Script, Nagyvárad, 2023, 360.

Page, Nick: *A kereszténység majdnem tévedhetetlen története.* Fordította: Jakab-Benke Nándor. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 544.

A könyv mélyreható kutatás, aprólékos történelmi elemzés és hatékony találgatás segítségével mutatja be a kereszténység nem egészen komplett történelmét – ahogyan Ön még sohasem olvasta.

Jézus tényleg rokon volt a tanítványainak felével? Ki találta fel a kiközösítést? Honnan származik a hét halálos főbűn? Hogyan vezetett a nadrág feltalálása Róma elestéhez? És hogy van az, hogy a keresztények évszázadok óta nem veszik a lapot?

Nick Page fáradtságot nem sajnálva forgat fel (szinte) minden történelmi követ, hogy bekukkantson Abelárd-tól Zwingliig (szinte) minden szent és bűnös életébe, a keresztény történelem (szinte) minden szentségébe és eretnekségébe – a jó pár samarat, az egyszem elefántot és a profetikus képességekkel megáldott libát ne is számoljuk.

Hozzáférhető, informatív és provokatív: *A kereszténység majdnem tévedhetetlen története* minden, amit szerettél volna tudni az egyház történetéről.

Vicces. Lenyűgöző. Elképesztő. De az egyházhoz hasonlóan lehet, hogy nem teljesen tévedhetetlen.

Page, Nick: *Karácsony. Tradíciók, tények és totális tévhit.* Fordította: Jakab-Benke Nándor. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 232.

Mindnyájunkat kísért a sohasemvolt karácsony szelleme...

„Ha a karácsony története valamiről biztosan árulkodik, akkor az az, hogy az emberek folyamatosan »ősi« hagyományokat találnak ki” – írja Nick Page, aki ezúttal alaposan beletúr egy tele szánkó ünnepi fake news-ba, amelyeket évről évre keringetünk... a nem kívánt ajándékokkal együtt.

„Ha a karácsony története valamiről biztosan árulkodik, akkor az az, hogy az emberek folyamatosan »ősi« hagyományokat találnak ki” – írja Nick Page, aki ezúttal alaposan beletúr egy tele szánkó ünnepi fake news-ba, amelyeket évről évre keringetünk... a nem kívánt ajándékokkal együtt.

Ám ezek totális tévhit.

A történelmi mélyrefúrás ünnepien pimasz humorral keverve, Nick Page a karácsony rejtett történetét térképezi fel ebben a könyvben. Útközben megtudjuk, hogy miért hibás mindegyik adventi naptár, miért volt rossz a fogadósok tekintélye kétezer évig, de a kelbimbó körüli összeesküvésre is fény derül. Kis szerencsével közösen tárjuk fel, hogy mit jelent igazából ez az ünnep, és hogyan lelhetünk valami igazira, őszintére a sok díszcsomogolás alatt.

Sándor József: *Hit, bátorság, szeretet.* ARTprinter Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy, 2023.

Filozófia

Bíró Noémi – Szigeti Attila – Szilágyi Botond (szerk.): *Kritikus pont*. Szövegek a Kritikai elmélet és multikulturális tanulmányok mesterképzőről. Pro Philosophia Alapítvány – Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2023.

Pszichológia

Laaser, Mark R.: *Gyógyulás a szexuális függőség sebeiből*. Fordította: Lőrincz Tünde. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 376.

Dr. Mark R. Laaser biblikus megközelítésben tárja fel az önuralom és a szexuális integritás kérdéskörét. Félretesz minden tabut, ami a szexuális zavarokhoz kapcsolódik, és rendkívüli érzékenységgel biztosít szakmai rálátást a téma mélyebb és teljesebb megértéséhez. A *Gyógyulás a szexuális függőség sebeiből* hiánypótló könyv, útmutató a problémával szembesülő gyülekezeti vezetők és szakemberek munkájában, és nem utolsósorban reményt nyújt a szexuális addikciókkal küzdő nők, férfiak és családok számára is.

Szabó Szidónia: *Mernéd-e?* Garabontzia, Marosvásárhely, 2023.

Pszichoterápiás esetek és tanító jellegű élethelyzetek.

Vas József Pál: *Egy elmeorvos tévelygései*. Kísérlet a pszichoterápia értelmezésére.

Garabontzia, Marosvásárhely, 2023.

Pedagógia

Berekméri Annamária: *Interaktív módszerek és lehetőségek a földrajz tanításában*. ARTprinter Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy, 2023.

Berekméri Annamária: *Földrajzi ismeretek oktatását, nevelését célzó program az interaktív tanítás-tanulás módszereivel*. ARTprinter Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy, 2023.

Birta-Székely Noémi (szerk.): *Tanárok Vagyunk Akadémia IV. Újító szemléletek a neveléstudományban*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2023, 132.

Hogyan fest a digitális pedagógia jövője? Mi szükséges a biztonságos és átfogó szexuális neveléshez? Miért fontos az önismeret egy pedagógus számára, és hogyan segíthet ebben az irodalomterápia? Mit jelent a bizonytalanságintolerancia? Milyen módszerek segítségével nézhetünk szembe napjaink oktatási-nevelési kihívásaival? Segíthet a mesepedagógia, vagy talán a színházpedagógia módszere? Mindezen kérdésekre válaszokat adnak a kötetben szereplő tanulmányok az újító neveléstudományi szemléletek jegyében.

Kovács Gabriella: *Bevezetés a nyelvtanítás elméletébe és gyakorlatába*. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2023, 204.

Napjainkban a nyelvtudás fontos szerepet játszik a mindennapi kommunikációban, a nemzetközi kapcsolatok kialakításában és a munkaerőpiaci esélyek növelésében egyaránt. A kiadványban bemutatott elméleti alapok lehetővé teszik, hogy jobban megértsük a nyelvtanulás folyamatát és azt, hogy milyen tényezők befolyásolják a hatékony tudásátadást támogató környezetet, ugyanakkor a gyakorlati szempontok, a különféle nyelvtanítási módszerek, technikák és stratégiák ismertetése segíti a tanárokat és tanulókat az eredményesebb nyelvtanulás útján.

A jegyzet elsősorban a nyelvtanári pálya iránt érdeklődő fordító és tolmács szakos egyetemi hallgatók számára készült, ám nemcsak leendő nyelvtanároknak nyújthat értékes útmutatást, hanem bárkinek, aki a nyelvtanulás iránt érdeklődik.

Vallás

Bakk-Miklósi Kinga – Hézszer Gábor: *Pasztorálpszichológia*. Kálvin kiadó – Exit kiadó – Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 616.

A kötet átfogó ismereteket közvetít a pasztorálpszichológia iránt érdeklődő vagy azt tanuló segítő szakemberek és a gyakorlatban tevékenykedő lelkészek, lelkigondozók számára. A pasztorálpszichológia alaptémáit a legújabb nemzetközi kutatások fényében tárgyalja, nemcsak naprakész tudást ad át, hanem szemléletet is formál. Az elméleti alapozás keretében először elemzi a pasztorálpszichológia és a rendszerszemlélet kapcsolatát. Ezután több fejezetben esik szó az emberképről, a vallásosságról és egyes egzisztenciális témákról, mint

amilyen a bűn, a halál és a szenvedés, majd összefoglalja a legfontosabb tudnivalókat a segítő gyakorlat számára. A függelékek a főfejezetekben megemlített technikák részletes leírását tartalmazzák.

Darvas-Kozma József: *Hiterősítő A év*. Tipographic, Csíkszereda, 2023, 304.

Darvas-Kozma József: *Hiterősítő B év*. Tipographic, Csíkszereda, 2023, 240.

Darvas-Kozma József: *Hiterősítő C év*. Tipographic, Csíkszereda, 2023, 272.

Sebestyén Péter: *Ősbizalom (Kilenckeddek)*. Tipographic, Csíkszereda, 2023, 112.

Sebestyén Péter: *Aranyosás*. Tipographic, Csíkszereda, 2023, 132.

Szabó Kamilla: *Akinek Menaságon megjelent a szent család*. Molioris, Fenyéd, 2023, 2023.

Wurmbrand, Richard: *Beszédek a magánzárkában*. Fordította: Klein-Varga Noémi. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 176.

„Istenem! Évekig embereknek prédikáltam. Gyakran elfelejtettem, hogy van egy láthatatlan gyülekezet is a templomban: angyalok figyelik, hogyan magyarazzuk szavaidat. Most, hogy egyedül veled és a te láthatatlan szolgálóiddal maradtam, elkezdhetek egy új prédikációsorozatot.” – indítja beszédeit Richard Wurmbrand, zsidó származású evangélikus lelkész, aki a kommunizmus alatt tizennégy évig raboskodott romániai börtönökben. Három évet a föld mélyén, magánzárkában töltött; ebből az időszakból maradtak fenn Istent és önmön lelkét megszólító, kívülről megtanult prédikációi, amelyek a ma élő, látható gyülekezetnek is ugyanúgy üzennek.

Történelem

A magyar kisebbségek 100 éve. Szerkesztette: Kovács Kiss Gyöngy. Összeállította: Romsics Ignác. Komp-Press Kiadó, Kolozsvár, 2023, 320.

Az 1920-as trianoni békeszerződés következtében a magyarság mintegy harmada – összesen több mint 3 millió fő – az új Magyarországgal szomszédos országok állampolgára lett. Bár 1938 és 1941 között ez a helyzet módosult, 1945 után – apró eltéréssel – ismét az 1920-as határok álltak helyre. A magyarság jelentős része tehát immár több mint egy évszázada kisebbségi sorban él. E kötet témája az egyes régiók – Szlovákia, Kárpátalja, Erdély, Délvidék – magyarságának 1920 és 2020 közötti demográfiai, társadalmi, jogi, politikai és kulturális szempontú története. Szerzői a téma legjobb szakemberei, akik nemcsak a magyarországi, hanem a külföldi magyarság kutatóintézteit és egyetemeit is reprezentálják. Írásaik, amelyek először előadás formájában hangzottak el a Magyar Tudományos Akadémia 2022. szeptember 22–23-ai konferenciáján, nemcsak a téma kutatóinak, hanem a magyar kisebbségek múltja és jelen iránt érdeklődőknek is bizvást ajánlható.

B. Kovács András: *Kiskorúak halállistán. Dél-erdélyi magyar gyermektűszok a besszarábiai fronton*. Második, bővített kiadás. ARTprinter Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy, 2023.

Boia, Lucian: *A románok és Európa*. Fordította: Vallasek Júlia. Koinónia, Kolozsvár, 2023, 72.

A Koinónia Kiadó egy újabb, sorozatban a nyolcadik Boia-kötettel örvendezteti meg olvasóit. Jelen könyvében a szerző a tőle megszokott távolságtartással és objektivitással közelít az utóbbi évszázad román történetírását meghatározó témákhoz: román nemzet és nemzetállam, kisebbségek, az ország jövője. A történész legmeglepőbb, de egyben megalapozott állítása Románia lehetséges jövőjével kapcsolatos. Azt vizionálja, hogy az egységes nemzetállam dezintegrációját nem a román politika által hangoztatott „magyar veszély”, hanem az erdélyi románság tömeges elégedetlensége okozhatja.

Flóra Ágnes – Pakó László (szerk.): *Közösségben közösségért*. Tanulmányok Kiss András születésének századik évfordulójára. Erdélyi Múzeum-Egyesület – HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, Kolozsvár–Budapest, 2023, 398.

„A levéltári munka ismerője előtt nem titok, ... ez a munka: szolgálat. Közösségben és közösségért végzett szolgálat, amelyben az egyéni és sokirányú részletmunka elvész a közösség munkájában, és csak eredményeiben mérhető valamelyest.”

Jancsó Árpád: *Berobogott Temesvárra a nyugat. A Szeged–Temesvár vasútvonal története.* Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 460.

Dr. Jancsó Árpád nyolcadik vasúttörténeti tematikájú könyvét a tőle megszokott alapos, tudományos igényű, mégis olvasható formában készítette el. A Szeged–Temesvár vasútvonal megnyitásával a Temesköz fő városát is bekötötték az országos hálózatba. E vasútvonal a Bécs–Marchegg–Pest–Szeged–Temesvár–Báziás, majd később Temesvár–Orsova–országhatár vasúti fővonal részét képezte.

A kötet az ország vasúti politikájáról, az óhajtott, valamint a megvalósult vasutakról szól, kitérve a Pozsony–Nagyszombat lóvasútra is. Mindezek mellett kitér az első európai mozdonyok történetére, a szegedi Tisza-hídra, a vonatrablásokra, vasútvonal és árvíz kapcsolatára, igazgatók és tervezők életútjára is. A műszaki leírásokat, történeti adatokat számos illusztráció teszi könnyen befogadhatóvá.

Kelemen Imola – Kósa Béla (szerk.): *A csíkszeredai Mikó-vár 400 éves története.* Csíkszereda Kiadóhivatal – Csíki Székely Múzeum, 2023, 295.

Kövár László: *Kolozsvár a XIX. században.* Kriterion Könyvkiadó, 2023, 328.

Novák Csaba Zoltán: *Holtvágányon. A Ceaușescu-rendszer magyarságpolitikája. (1974–1989).* Kriza János Néprajzi Társaság – Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 2023, 431.

A kötet címe (Holtvágányon) a magyarságpolitika alakulására utal. A második világháborút követően – az ötvenes évek első felének klasszikus sztálinista időszakát leszámítva – az RKP mindvégig a román állam- és nemzetépítés paradigmájában gondolkodott. A Ceaușescu-korszak második felében a megváltozott belső hatalmi mechanizmusok és a külpolitikai hatások következtében a pártvezetés szakított az előző korszakok nemzetiségpolitikai modelljeivel. Az RKP a homogén román társadalom és 'szocialista nemzet' jövőképet tűzte zászlajára. A romániai zsidók és németek többségének távozása után Ceaușescu nyílt asszimilációs politikába kezdett a magyarság irányába is. A román nemzetépítés sikereivel ellentétben a magyarságpolitika és az erdélyi magyarság sorsa holtvágányra került. A nyílt asszimilációs törekvéseknek kitett, megcsönkített kulturális és oktatási intézményhálózzal, jelentős társadalmi pozícióvesztéssel sújtott romániai magyarság a nyolcvanas évek második felében, a Romániában kiépített szocialista rendszer keretei között már nem remélhette sorsának jobbra fordulását.

A kötetben közölt dokumentumok az 1974–1989 közötti korszak magyarságpolitikájának megértéséhez nyújtanak fogódzókat.

Oborni Teréz: *Erdély fejedelmei.* Iskola Alapítvány, Kolozsvár, 2023, 352.

Oláh Sándor: *Felügyelet és alávetettség.* Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2023.

Pál-Antal Sándor: *Újabb szemelvények Erdély történetéből.* Történelmi tanulmányok. Mentor Könyvek Kiadó, Marosvásárhely, 2023, 352.

A szerző újabb tanulmánykötete előzőek folytatásának is tekinthető, hiszen az írások döntő többsége itt is Székelyföldről szól. Az erdélyi magyar történetírás helyzetét és elért eredményeit igyekszik kivetíteni, úgy, ahogyan azt az utóbbi időben látta. Több tanulmány, illetve előadás tárgya Marosvásárhely múltja. Ebben a témakörben foglalkozik a szabad királyi város kérdésével, a város jogszabályalkotó tevékenységével, a 18. századi közegészségügyével, az 1848–49-es forradalom és szabadságharcban való részvételének egyes mozzanataival, a Református Kollégium mellett működő jogakadémiával és az 1916-os örmény menekültekkel.

Helytörténet

Albert Egon – Tókos Levente: *100 éves a baróti labdarugócsapat.* Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023.

Balázs Árpád: *Városunk Udvarhely*. Molioris, Fenyéd, 2023, 500.

Sebestyén Elemér: *Zetelaki templomok*. Molioris, Fenyéd, 2023.

Ujj János: *Emlékhelyek és emlékművek Arad megyében II*. Concord Media Jelen, Arad, 2023, 300.

Földrajz

Karátson Dávid (szerk.): *A Kárpátok legfiatalabb tűzhányója, a Csomád*. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023, 288.

Mihály Tibor: *A Ballé- és Fancsal-patak völgyében*. Molioris, Fenyéd, 2023, 300.

Néprajz, antropológia

Bakos Áron: *Aranyosszéki katonatörténetek*. Néprajzi, antropológiai elemzés. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 460.

Bakos Áron azt a kérdést veti fel, hogy a 20. századi történelem milyen mértékben és formában szólt bele az egyének, a családok, a kisközösségek életébe, milyen traumákat, tapasztalatokat, emlékeket hagyott maga után. Az aranyosvidéki beszélgetőtársait hallgatva arra figyel fel, hogy a történelem elválaszthatatlanul kötődik a tájhoz és a környezethez, a tárgyakhoz, az emberekhez. És amit a szerző finom módszerességgel érzékeltet: áthatja az etnikumok, a generációk, a férfiak és a nők vélekedéseit, életvezetését és diskurzusát.

Ferencz Melinda: *20. századi erdélyi magánlevél-gyűjtemények*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 285.

A kéziratos levél az emberi kommunikáció történetének szerves tartozéka volt. Elterjedése összefügg a migráció és az utazás tömegessé válásával, az információéhség kialakulásával, valamint a közlekedés tökéletesedésével, a postaszolgálat intézményesülésével, az alfabetizáció elterjedésével. Virágkora a 18., a 19., valamint a 20. század, különösen a két világháború korszaka. A távbeszélés technikai kiépülése az utolsó években-évtizedekben teljesen kiszorította. Ez indokolta azt a kutatást, amelyet Ferencz Melinda végzett el. Két terjedelmes levélkorpusz kimerítő elemzése olyan kérdéseket válaszol meg, mint a levélírás motivációi, szokásai, a levelek másodlagos kontextusa és funkciója. A kötet önmagában is izgalmas olvasmány, ugyanakkor megkerülhetetlen módszertani kézikönyv a levelezés további kutatásához.

Gagy József: *Villanyos és közössége: villamosítás, modernizáció történet a Nyárádmentén (1945–1989)*. Kriterion Könyvkiadó – Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 252.

Keszeg Vilmos: *A szépirodalom mint terep*. Komp-Press Kiadó, Kolozsvár, 2023, 360.

[Ariadné Könyvek]

A szerző évtizedeken keresztül kereste a választ arra a kérdésre, hogy mi történik a népi kultúra egy elemével (motívumával), ha az bekerül a szépirodalom világába. Az író olyan mértékben aláveti a maga alkotói szándékának, hogy gyökeresen felszámolja a népi kultúrában betöltött jelentését, funkcióját, eredeti kontextusát? Gyűjtő-e a szépíró, aki szülőföldjéről hozott emlékeiből, vagy pedig olvasó, aki a néprajzi szakirodalomból kölcsönzi a népi kultúrára vonatkozó ismereteit? Milyen mértékben rendelkezik külső, azonosítható (társadalmi, kulturális) referenciákkal egy regény világa?

A kötetben a szerző az évtizedek során született tanulmányait csoportosítja e kérdések köré. A kötet kilenc írást tartalmaz, és többek között Tamási Áron, Balázs Ferenc, Makkai Sándor, Wass Albert, Szentimrei Jenő, Nagy István, Sütő András, Horváth István, Bágyoni Szabó István műveit tárgyalja. Egyaránt szól szakemberekhez – irodalomtörténészekhez, etnológusokhoz –, és a szépirodalmat és a népi kultúrát szerető, tisztelő olvasókhöz.

Magyar Zoltán: *A Tepők vidékének szájhagyományai*. Alsórákosi népmondák. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023, 144.

Rozsnyai Irénke: „*Cifra ruhát ölt magára az édes szó és gondolat*”. Közzéteszi Tamásné Szabó Csilla. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 160.

Rozsnyai Irénke népi költő verseit Tamásné Szabó Csilla, az Erdélyi Múzeum-Egyesület nyelvész kutatója adja közre tanulmány kíséretében, melyben felhasználja azt az antropológia által nyújtott keretet, amelyben értelmezhető a naiv népi költők munkássága. Rozsnyai Irénke magánlírát művelő autonóm szerző, akinek életkörülményei, sorsa a tulajdonképpeni kényszerítő erő arra, hogy legbensőbb gondolatait, érzéseit verses formába öntse. Tevékenységének elemzését, az írásra való belső indíttatás okait, a

gondolatok közlésének módját tárja elénk a kötet záró tanulmánya. A tulajdonképpeni szövegtudományban pedig a verseket olvashatjuk abban a sorrendben, ahogyan azt a szerző füzeteiben elrendezte.

Salamon Ferenc: *El van bűtülve*. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2023, 132.

Szathmári Ferenc: *A mezőbándi atyafiság*. Tipographic, Csíkszereda, 2023, 528 oldal+24 színes fotó melléklet.

Társadalomtudomány, szociográfia

Adorjáni Rudolf Károly: *Lelkészi pályám emlékezete*. Néprajzi tanulmányok. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2023, 204.

Bakk Miklós: *Bevezetés a politikatudományba*. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2023, 176.

E jegyzet a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Nemzetközi kapcsolatok és Európai tanulmányok szakán tanuló hallgatók számára készült, de más társadalomtudományi szakos hallgatók is használhatják. Elsődleges célja, hogy alapozó szintű, ugyanakkor átfogó és rendszerezett ismereteket nyújtson a politikatudomány területéről és az e területen használatos fogalmakról. Áttekinti a politikatudomány legfontosabb témaköreit, tárgyalja azokat az alapkérdéseket és -fogalmakat, amelyek mintegy definiálják a politikatudomány területét.

A témakörök legtöbbször utal a gondolkodás- és tudománytörténeti előzményekre, ugyanakkor megvilágít néhány olyan politikafilozófiai kiindulópontot is, amelyek a klasszikus politológiai fogalmak sajátosabb értelmezését teszik lehetővé. Bemutatja a politika intézményi valóságát, az állam, a nemzet és nacionalizmus kialakulásával kapcsolatos történeti folyamatokat, a pártok kialakulását, típusait, a választási rendszerek működését. Foglalkozik továbbá a politikai tudással, a politikai ideológiák bemutatásával, és – ezekkel összefüggően – a politikai kommunikáció és nyilvánosság legfontosabb kérdéseivel. A zárófejezet a politika nemzetközi dimenzióját, a nemzetközi kapcsolatok elméleteit és a geopolitikai iskolákat ismerteti. Ezzel a jegyzet felöleli mindazokat a diszciplináris területeket, amelyeknek összessége nagyjából kirajzolja a politikatudomány napjainkra meglehetősen szélessé vált pászmapját.

Bakó Rozália Klára – Nistor Laura (szerk.): *Kötődések. Helyi közösségek egy globalizálódó világban*. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2023, 196.

A kötet a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai Karának Társadalomtudományi Tanszékéhez kötődő oktatók és kutatók arra vállalkoztak, hogy betekintést nyújtsanak a különböző lokális közösségeket érintő változásokba a 21. század első felében. A tanulmányok mindegyike valamilyen módon – esszék, illetve empirikus munkák formájában – arra reflektál, hogy hogyan egyeztethetők össze a lokális közösségekben tapasztalható helyzetek és problémák a tágabb társadalmi térben megnyilvánuló átalakulásokkal, illetve hogy a globális kort alapvetően meghatározó trendek és hálózatok milyen mértékben nyomják rá bélyegüket a lokális közösségek működésére, mindennapi életére Erdélyben.

Benedek István: *Városok online márkakommunikációja*. Egy romániai weboldalelemzés tapasztalatai. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 236.

Benedek István *Városok online márkakommunikációja* című könyve két szempontból is hiánypótló olvasmány. Egyrészt segít a kommunikációtudomány és a márkázás iránt érdeklődő olvasónak a helymárkázás szakirodalmában és legfontosabb kérdéscsoportjaiban tájékozódni. Másrészt izgalmas elemzéssel mutatja be a városmárkázás online vonatkozásait – különös tekintettel a romániai megyeszékhelyek weboldalaira. Ahogy azt összegzés megállapítja: nemcsak a városmárkázásban érdekelt szakembereknek, de a városvezetésben dolgozóknak is hasznos olvasmány lehet. A kötetben kidolgozott elemzési rácsról a kötet ajánlójában Papp-Váry Árpád így nyilatkozik: „Ez ugyan a szerző szerénysége miatt az OCBE-modell nevet kapta, az online city brand evaluation után, de mi nyugodtan hívhatjuk Benedek-modellnek is.”

Bodó Barna: *Egy más mellett*. Esszék, tanulmányok. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2023, 206.

A kötet esszéi és tanulmányai közvetlenül vagy közvetve a magyarnak lenni és maradni kisebbségi léthelyzetben kérdéseire keresik a választ. A magyarországi magyar és a romániai román helyzete más: az alkotmány megvédi őket. De a határon túlra került (kényszer)magyar mihez kezdhet, mihez kezdjen akkor, ha országában, ahol él, a többségi politika ellene játszik? És miként az egyik esszéből kiderül, nemcsak a határon

túli magyarok, de a határon túli (kényszer)románok esetében is megfogalmazódnak hasonló kérdések. A vlachok esetében talán még a magyarokénál is szomorúbb a kép.

Esély létezik, csak fel kell ismerni. Vannak jeleseink, akik személyes példájukkal, politikai, közéleti, tudományos teljesítményükkel példát mutatnak. Tehát: sok gond van, de vannak pozitív példák is, amelyek alapján felsejlik egy lehetséges jövő...

Máté István: *Szolgálatban Kalotaszegen*. Lelkipásztori életstratégiák és életpályák a Kalotaszegi Református Egyházmegyében. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2023, 2018.

A kötet a református egyház lelkészeinek mindennapjait igyekszik megragadni és a társadalomtudományok elméleteivel és eszközeivel elemezni interdiszciplináris kitekintéssel. A körvonalazódott kép megsokszorozódott lelkészi teendőkre utal, akik számos szociális, közéleti szerepet vállalnak fel, a települések alapemberei lesznek. Kapcsolathálójuk a gyülekezeti szálakon túl átszövik a helyi közösség valamennyi intézményét. Tevékenységük egyéni jellemzői visszahatnak az őket befogadó lokális közösség arculatára. Jóllehet az egyházi üzenet transzcendens perspektívát kínál, a mindennapok, emberi kapcsolatok artikulálása látens funkcióként hárul rájuk. Az ő feladatuk: mindig újabb utat találni a közösség számára, azt megtölteni tartalommal, összefogni a cselekedni vágyókat, velük és nem helyettük megalkotni az éppen aktuális valóságot.

Varga Sándor: *Változások egy mezőégi falu tradicionális táncművészetében*. Kriza János Néprajzi Társaság – Hagyományok Háza, Kolozsvár, 2023, 294.

A táncművészet változásait két fontos aspektusból veszem szemügyre. A különböző táncok megjelenését, illetve eltűnését, valamint az egyes táncstílusok formai-szerkezeti sajátosságainak, motívumkincsének, előadásmódjának, térhasználatának alakulását igyekszem korszakolni, így bemutatva a változás folyamatait. Könnyebb feladatnak tűnik a táncszervezés társadalmi-gazdasági vonatkozásait kikapartani és felvázolni. A tánc rendezői, a zenészek, illetve a falusi fiatalság közötti kapcsolatok anyagi vonzatai sok mindent elárulnak az adott kor gazdasági állapotáról. A táncszervezésben érintett szereplők feladatainak megváltozása, az általuk szervezett, illetve látogatott táncalkalmak bizonyos típusainak eltűnése, vagy felbukkanása, a táncalkalmak időbeosztásának átstrukturálódása fontos adatokkal járulhat hozzá vizsgálatomhoz. A táncon való részvétel szabályainak átalakulása ugyancsak sok információt hordozhat a különböző társadalmi szerepek megváltozásáról.

Mindez azt mutatja, hogy a táncszervezési szokások, illetve az egyes táncok formakincsének átalakulása, bizonyos táncstílusok megjelenése és eltűnése többféle, egymásra rétegesen ráakódott társadalmi-kulturális folyamatok következménye, melyek mögött politikai-gazdasági változások állnak

Vita Emese – Veres Valér (szerk.): *Változó ifjúság a Kárpát-medence országaiban: szociológiai tanulmányok a magyar fiatalok két évtizedéről*. Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 2023, 319.

Kötetünkben szociológiai tanulmányokat gyűjtöttünk egybe, támpontokat kínálva az ifjúság élethelyzetének, életviszonyainak megértéséhez. Az ezredfordulóig visszanyúló nagymintás ifjúságkutatás-sorozat eredményeire alapozva, az itt szereplő írások megmutatják, hogy a Kárpát-medence régióinak magyar ifjúsága milyen vonatkozásokban változott a 2001. évi fiatal generációhoz képest, akik nagyjából már a mai fiatalok szüleinek generációjához tartoznak. Megtudhatjuk, hogy változtak-e a párkapcsolati, családalapítási, gyermekvállalási minták, a társadalmi rétegződés kisebbségi helyzetben, illetve sikerült-e a származási esélyegyenlőtlenséget csökkenteni az anyagi helyzet, életszínvonal, vagy az iskolázottság tekintetében, mi változott a vallásosság vagy a digitális egyenlőtlenségek vonatkozásában? Arra is választ kaphat az olvasó, hogy milyen szempontból tekinthető egységesnek a mai ifjúság, és melyek azok a társadalmi, politikai vagy a regionális gazdasági tényezők, amelyek a különbségeket emelik ki, akár a regionális, akár társadalmi rétegződés, vagy az egyenlőtlenségek szempontjából. Kötetünket, amellyel, hogy tudományos céllal íródott, nem csak a tudományos világnak ajánljuk, hanem inspirációt kívánunk nyújtani, elsősorban a magyar kisebbségeket érintő ifjúságpolitikában, ifjúságkutatásban jártas szakmai közeg, és a szélesebb nyilvánosság számára.

Jog

Fegyveresi Zsolt (szerk.): *Román társasági jog, 3. bővített és aktualizált kiadás* Forum Iuris Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 210.

Nagy Gellért – Kovács Bence Zsolt (szerk.): *Salus populi suprema lex esto*. A kolozsvári Collegium Iuridicum szakkollégistáinak tanulmánykötete. Forum Iuris Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023.

Nótári Tamás: *Római jog*. Forum Iuris Könyvkiadó – Lectum Kiadó, Kolozsvár – Szeged, 2023.

Román Munkatörvénykönyv – Codul Muncii Român. Fordította Vallasek Magdolna és Ferencz Jácint. Forum Iuris Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 149.

Sztranyiczki Szilárd – Kokoly Zsolt: *Román polgári jog. Személyek*. 3. bővített és aktualizált kiadás. Forum Iuris Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 143.

Veress Emőd: *Román polgári jog. A kötelmek általános elmélete*. 5. bővített és aktualizált kiadás. Forum Iuris Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023.

Veress Emőd (szerk.): *Erdélyi jogászok*. Jogászportrék 3. Forum Iuris Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 244.

Veress Emőd – Fegyveresi Zsolt (szerk.): *Liber Amicorum Attila Varga*. Tisztelgő kötet Varga Attila 60. születésnapjára. Forum Iuris Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 301.

Irodalomtudomány, kritika

András Orsolya: *Szabadra írni. A kommunista diktatúra időszakának feldolgozása kortárs romániai származású női szerzők regényeiben*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 288.

A kötet Herta Müller, Alina Nelega és Tompa Andrea egy-egy regényének értelmezését tartalmazza, különös tekintettel a romániai kommunista diktatúra időszakának bemutatására. A szubjektív ábrázolásmódok révén árnyaltabb képet kaphatunk közösségünk közelmúltjáról, így ez a munka hozzájárul a problematikus kérdésekről szóló párbeszédhez. Az olvasás folyamata helyet ad a képzelet játékoságának, az empátiának, és a szépirodalmi szöveg biztonságos terében lelassíthatjuk annak alapos megfigyelését, hogy hogyan értelmezünk bizonyos eseményeket. Így a kiválasztott három regény interpretációjának célja, hogy az ítélkezéstől a megértés felé mozdítsa a múlt megközelítési lehetőségeit. Emellett az irodalmi szöveg láthatóvá teszi azoknak a diskurzusoknak a struktúráját is, amelyek a múltról való beszédünket meghatározzák. Ezeket elsősorban a nyelv, identitás és (kulturális) emlékezet kulcsfogalmai felől közelítette meg a szerző.

Balla Lóránt – Szmotku Melinda (szerk.): *Pro Deo et Maria, Rege et Patria, Populo et Salute. Alkalom, műfaj és beszédmód a 16–18. századi vallásos tárgyú irodalomban*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2023, 260.

Az olvasó a *Pro Deo et Maria, Rege et Patria, Populo et Salute*. Alkalom, műfaj és beszédmód a 16–18. századi vallásos tárgyú irodalomban című kötetet tartja a kezében, amely a kolozsvári Res Litteraria Transylvaniae Vetus Irodalom- és Művelődéstörténeti Műhely kutatóinak írásait gyűjti csokorba, folytatva a már megkezdett sorozatot. Kötetünk tanulmányaiban változatos, de egymással mégis összefüggésben álló, a régi magyar irodalom alkotásainak irodalom- és egyháztörténeti, történelmi vonatkozású interdiszciplináris forrásvizsgálatait, az irodalom toposzainak értelmezései, kérdés- és problémafelvetései elevenednek meg. A változatos tematika arról tanúskodik, hogy a kötet szerzői több irányba is kivetítik kutatásaikat, de az irányokat összeköti a közös célkitűzés: közelebb hozni a régiséget napjainkhoz, megérteni és megértetni az olvasókkal a kor eszmerendszerét és aktuális gondjait, érzékelteni a régiség esztétikai érzé-két és mindezek által összekapcsolni az évszázadok hosszú sorain átívelő szövegeket egymással.

Örömmel ajánljuk e kötetet mindazoknak a kutatóknak és érdeklődőknek, akik szeretnék közelebről is megismerni a 16–18. századi (erdélyi) magyar irodalom egy szeletének műfajait és beszédmódjait, megismerni a

szövegek keletkezési körülményeit, és e tanulmányokat saját kutatásaikhoz inspiráló forrásként szeretnék használni.

Bányai Éva – Demeter Zsuzsa – Egyed Emese (szerk.): *Bálint Tibor 90.Textusok, kontextusok*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 208.

Új kutatások alapján közelíti meg Bálint Tibor műveit, pályáját a tanulmánykötet, amely a jeles szerző születése 90. évfordulóját is megjelöli az időben. Az író szülővárosában megszervezett szakmai tanácskozás eredményeként létrejött könyv jó alkalom társadalmi és művészeti kérdések összefüggő vizsgálatára. Bálint Tibor munkásságában a szólásszabadságot, a humort, a gyermekekhez és felnőttekhez szólás tétjeit, az irodalom kapcsolati értékét, a fantázia, a sajátos tanulási formák helyét érzékelik és közvetítik a kötetben megszólalók (kutató, szerkesztő, író, tanár, könyvtáros, egyetemi oktató).

Brauch Magda: *Beke Sándor költészete (1993–2021)*. Erdélyi Gondolat – Székelykapu Kiadó – Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2023, 424.

Beke Sándor, a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Könyvkiadó igazgatója már zsenge ifjúkora óta tudatosan készült költői pályájára. Első önálló kötete 1993-ban látott napvilágot, azóta évről évre új verseskötetekkel örvendeztet meg egyre bővülő olvasóközönségét, az egyik legtermékenyebb erdélyi költővé vált. Versei tanúsága szerint szerzőjük széles körű irodalmi műveltséggel rendelkezik, ennek ellenére – vagy éppen ezért – már kezdetben elhatárolja magát mind a nagy klasszikus költő-elődöktől, mind kortársaitól, és megtalálja saját, egyéni hangját, stílusát.

Költészetét mindenekelőtt a feltétlen őszinteség, a bátor szókimondás és a lélek maradéktalan lírai kitárulkozása jellemzi. Mivel a kor, amelyben él, nem maradhat számára hatástalan, szülőföldjének zavaros történelmi és politikai körülményei befolyásolják lelkiállapotát, lírája rapszodikus hangvételű, sűrűn változik benne a pesszimista és a bizakodó hang (néha egy kötetben, sőt, egy versen belül is). Ez utóbbi felülkerekedését általában istenhitének köszönheti, az ima, az Istennel való „beszélgetés” gyakran megszabadítja szorongásaitól, az élet kisebb-nagyobb örömeire tereli gondolatait. Főbb témakörei tehát az istenhit, ezen túlmenően a szülőföld szeretete, a szerelem, a költői és emberi hitvallás, az élet-halál kérdéseiről való bölcselkedés, a gyermek és ifjú korhoz – szülőkhöz, nagyszülőkhöz, tanárokhoz – fűződő emlékek felidézése, ritkábban a napi politikai események bírálata.

Formai szempontból költeményeinek két jellemző fajtáját lehet megkülönböztetni. A korai kötetek verseit általában a lírai kitárulkozás, a mindent-kimondani-akarás jellemzi, így gyakoriak a bőbeszédű, nagylélegzetű poémák, melyek rövid sorokból állnak, és ez a külső forma válik belső tartalommal, viszi előre sodró lendülettel a verset, melynek mintha soha nem akarna vége szakadni, mert a költőnek nem fogy el a mondanivalója, minden gondolata újabbakat szül. Ezekben a versekben általában használ egy-egy állandóan ismétlődő kulcsszót, mely összefűzi a sokféle ágazó gondolatokat (*Téged kereslek, Védtelen évek, Tüntető magnóliák* stb.)

Verseinek másik típusát – bizonyos stílusváltás következtében – a későbbi kötetekben uralkodó rövid – négy-, hat-, nyolcsoros, vagy csak valamivel hosszabb – lírai darabok alkotják. Ezekben a tömör, lényegre törő költeményekben csak letisztult gondolatokat, véglegesnek tűnő élettapasztalatokat fedezhetünk föl: „Ahhoz, hogy a vers / jó legyen, / nem kell csevegni / feleslegesen!” – fejt ki új ars poeticáját a költő *Láthatatlan sorompók* című kötetében (*Zsebvors*). A külső forma szempontjából Beke Sándor a szabad – vagy prózavers – formát, esetenként a képvérszet kedveli.

A szerző lírai darabjai – szokatlan, váratlan, újszerű és egyénítő erejű költői képekben való gazdagságuk, sejtelmes, olykor rejtett szimbolikájuk ellenére is – általában nem lépik túl a közérthetőség határát, így a szélesebb verskedvelő közönség számára is élvezhetőek.

Brauch Magda: *Beke Sándor gyermek- és ifjúsági költészete (1996–2017)*. Erdélyi Gondolat – Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2023, 140.

Beke Sándor 14 verseskötetének recenziói.

Dávid Gyula – Mikó Imre: *Petőfi Erdélyben*. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 328.

A könyv első kiadása épp ötven évvel ezelőtt 1973-ban jelent meg. A szerzők akkor két fontos forrásmunkára építhettek: a Petőfi életpályáját végigkísérő kortársi dokumentumokat, visszaemlékezéseket összegyűjtő Hatvany Lajos Így élt Petőfi c. könyvére és az 1956 nyarán a fehéregyházi csatasíkon is kutatást végző Dienes András Petőfi a szabadságharcban című könyvére. A Petőfi Erdélyben sajátossága azonban az volt, hogy a szerzők a fiatalkori színészevek helyszíneitől, a Szendrey Júliával való megismerkedés, szerelem és házaseslet állomásain át a szabadságharc idején Ben tábornok mellett töltött hónapok színhelyeiig, Petőfi egy-egy helyszínhez kötődő verseit, haditudósításait is idézve, végigjárták Petőfi erdélyi útvonalait, s azoknak személyes élményei is beleépültek az események leírásába.

A könyv második kiadása a Balassi Kiadóval közösen 1997-ben. Ez utóbbi alapszövegén, mivel Mikó Imre időközben elhunyt, nem történt változtatás, és ezt az elvet a mostani kiadás is betartja. Viszont a könyv végére került egy új fejezet, amelyben össze volt foglalva az első kiadás nyomán előbukkant új anyag, valamint az erdélyi Petőfi-kultusz fontosabb eseményei.

A jelen kiadás új képanyaggal egészül ki, s abban helyet kapnak azok a Petőfi-émlékhelyek is (a koltói, fehéregyházi múzeum, szobrok, emléktáblák sora), amelyek a mai embert (nem csak a helyieket, hanem az emlékhelyeket meglátogatókat is) emlékeztetik arra a költőre, aki valamikor nem kis hetykeséggel írta le: „Mit nekem te zordon Kárpátoknak fenyvesekkel vadregényes tája”, s aki Júliájához írott utolsó levelének tanúsága szerint azt tervezte, hogy Csíkban vagy Háromszéken fog letelepedni.

A mostani új kiadást aktualitása teszi időszerűvé: a 2022-2023-as éveket hivatalosan „Petőfi-éveknek-nek nyilvánították, s a költő erdélyi útjainak és élményeinek a felidezéséhez kiváló eszköz ez a könyv. Azon kívül a sorra kerülő rendezvények sorában bizonyára lesznek csoportos kirándulások, amelyeknek résztvevői a helyszíneket felkeresve mélyíthetik el ismereteiket Petőfi életéről és költészetéről.

Ferenczes István: *Arghezi←Ergézi*. (Kétnyelvű kiadvány.) Székelyföld Alapítvány -- Hargita Kiadóhivatal, Csíkszereda, 2023, 248.

Ferenczes István hosszas nyomozás után kiderítette, dokumentumokkal bizonyította, hogy a legjelentősebb 20. századi román költő, Tudor Arghezi (1880–1967) édesanyja valódi neve Ergézi Rozália, nemzetiségét tekintve pedig székely-magyar.

Jeney Éva: *A megosztó és a megosztható múlt*. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 296.

Molnár Ildikó: *Bezártságélmény és alkotói szabadság*. Jancsó Elemér irodalomtörténész munkássága 1944-ig. Erdélyi Múzeum-Egyesület – Szépirodalmi Figyelő Alapítvány, Kolozsvár–Budapest, 2023, 227.

A könyv megírása során Molnár Ildikó arra vállalkozott, hogy kritikai pályaképet nyújtson Jancsó Elemér erdélyi irodalomtörténész (1905–1971) sokoldalú munkásságáról. Az itt feldolgozott anyag nagy időszavat fog át: egyaránt figyelemmel kíséri a magyar irodalomnak mind az 1918 előtti, mind az 1918 utáni intézménytörténetét. Mindkettőt az erdélyi tudományosság szemszögéből. Jancsó Elemér ugyanis az előbbi korszak kutatója, az utóbbinak pedig cselekvő részese volt. A kiegyezés utáni szellemi építkezések pedig eszméletlenül hatottak az 1918 utáni önszerveződési folyamatokra is.

Páskándi Géza: *A Vándor-líra – A lírai „lélekvándorlás” áttekintése*. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 396.

Páskándi Géza 1963 és 1973 közötti évtizedét átvilágító kötetében (Beckett Erdélybe jön) Cseke Péter in statu nascendi mutatja be – a korabeli létviszonyokba és eszméletörténeti összefüggéseikbe ágyazottan – a börtön után önmagára találó író műfajspektrumát, nyomon követve azt a folyamatot, amelyben a költői eszköztár, a prózanyelv, a drámaszerkezet és az esszé befogadó tere alkalmassá vált írói szabadságharcának közvetítésére. A bűvárkodások nyomán felszínre került ugyanakkor egy fél évszázada tetszhalott állapotban leledző esszéfolym is, A vándor-líra, melyet a maga korában (1971–1973) nagy érdeklődéssel fogadott a lírai eszközök összehasonlító vizsgálatára, az „oknyomozó verselemzések” fogékony diákifjúság.

A vándor-líra okfejtéseit nemcsak az Utunk és (részben) az Igaz Szó őrizte meg számunkra. A teljes (vagy annak remélt) szöveg a Petőfi Irodalmi Múzeum Kézirattárában várt kutatójára. Ott fedezte fel Cseke Péter a kötet előszavát és több – nyomdafestéket nem látott – fejezetét, alfejezetét. Így kerekedett ki „egy intellektuális erőfeszítés pszichológiai regénye”, amelyben Páskándi – mint megvallja – „nem türtőztette magát”, mindent leírt, ami valaminek a kapcsán eszébe jutott. Ebből adódik ennek a könyvnek a kettős kísérleti jellege: „kísérlet egy gondolat viszonylagos végig gondolására, és kísérlet a szabad asszociációk és az intuíción önmagukon való bemutatására”.

Regéczy Szabina Perle: *Kortárs román költők Beke Sándor tolmácsolásában (2019–2023)*. Székely Útkereső Kiadványok – Erdélyi Gondolat, Székelyudvarhely, 2023, 204.

Beke Sándor 13 műfordítás kötetének recenziói.

Nyelvészet

Fazakas Noémi – Harangus Katalin – Kovács Gabriella – Nagy Imola – Suba Réka (szerk.): „*Nem a mennyiség, hanem a minőség a szellemi erőnek sarkalata.*” Köszöntőkötet Pletl Rita tiszteletére. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2023, 272.

A köszöntőkötet tiszteletadás Pletl Rita évtizedeken átívelő tanári és kutatói pályája, tevékenysége előtt, szerény összegzése annak, amit a professzor asszony jelent azoknak, akikkel eddigi pályafutása alatt együtt dolgozott, együtt gondolkodott, együtt hitt a szellemi teljesítmény, az igényesség, a szilárd erkölcsi erő, a klasszikus értelemben vett műveltség és alkotóképesség időtlenségében. A kötetet alkotó írások változatosak: esszék, tanulmányok, memoárszerű passzusok, összegzések, empirikus kutatásokat bemutató értekezések, baráti vagy családi jókívánságok. Kötetünk tisztelgés és köszönetnyilvánítás kíván lenni, méltatása annak a felbecsülhetetlen, állhatatos munkának, értékmentésnek és értékteremtésnek, amely Pletl Rita életútját jellemzi, és amelynek folytatásához sok erőt és egészséget kívánunk!

Máthé Zsuzsa: *What does time do? The spatialization and the transience of time in English, Finnish and Hungarian.* Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 235.

A kötet a metaforikus nyelvet vizsgálja a kognitív metaforaelmélet keretében, az idő képét kutatva az angol, finn és a magyar nyelvben, pontosabban azt, hogy az idő hogyan jelenik meg metaforikus összefüggésben, cselekvő lényként. A fogalmi metaforák azt mutatják, hogy nehéz az időről beszélni anélkül, hogy kézzelfogható dologhoz kapcsolnánk. Az idő különböző fogalmakkal hozható kapcsolatba metaforikus környezetben, főként a térrel, de gyakori például a pénz fogalmával vagy a mozgó tárggyal való társítása, és gyakran antropomorfizált élőlényként/lényként is megjelenik. A kutatás arra a kérdésre próbál választ adni, hogy az idő metaforikus képe eltér-e, és milyen mértékben különbözik a fent említett nyelvekben, valamint hogy ez a különbség hogyan jelentkezik és miért.

Művelődéstörténet

Beke Sándor: *Székely Útkereső Kiadványok I. (1991–1999).* Erdélyi Gondolat - Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2023, 234.

Az 1991 és 1999 között megjelent kiadványok bibliográfiája, könyvészeti adatlapjai, sajtóvisszhangja.

Beke Sándor: *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó I. (1991–1999).* Erdélyi Gondolat, Székelyudvarhely, 2023, 196.

Az 1991 és 1999 között megjelent könyvek bibliográfiája, könyvészeti adatlapjai.

Benkő Levente: *Művelődés-enciklopédia I–IV.* Művelődés – Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület – Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 448+448+448+448.

A Művelődés-enciklopédia, 1990–2022, I–IV. című gyűjteménybe olyan írásokat válogattunk össze, amelyek az egyetemes, ezen belül a romániai magyarság évezredes történelmébe, kultúrájába, írott és épített örökségébe nyújt betekintést az Olvasók számára. Úgy gondoljuk, hogy az egyes lapszámokban e bő három évtized alatt megjelent írások legjavát érdemes gyűjteményes kötetekbe összegyűjteni, hogy ezáltal is könnyebben elérhetőek legyenek az Olvasók számára.

Az 1990 és 2022 közötti időszakot nyolc éves szakaszokra osztottuk, időrendi sorrendbe rakva így állt össze a négy kötet. Mivel az 1990 és 2013 közötti időszakból válogatott írások digitális hordozóról/felületről letölthető alakban nem álltak a rendelkezésünkre, kénytelenek voltunk hónapokig tartó szövegfelismerő digitalizálást végrehajtani.

Minden egyes kötetben négy fő témakörbe/fejezetbe csoportosítottuk az írásokat, ezek a következők: Életutak, Helytörténet, Művelődéstörténet és Történelem. A szerzők között olyan szaktekintélyek írásaiból válogattunk, mint például: Binder Pál, Biró Donát, Bodor András, Cseke Péter, Csetri Elek, Debreczeni László, Egyed Ákos, Ferenczi István, Furu Árpád, Gaal György, Herepei János, Imreh István, Jakó Zsigmond, Kántor Lajos, Kiss András, Kónya Ádám, dr. Kós Károly, Lupescu Radu, Magyarai András, Pataki József, Pomogáts Béla, Sipos Gábor, Vita Zsigmond, Vöő Gabriella és sokan mások. Az egyes írásoknál részben eredeti, részben újabb keletű, saját készítésű képanyagot használtunk fel.

Bitay Enikő: *Az alkotó mérnök-tudós. Gyenge Csaba.* Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 123.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület folyamatosan gondot fordít a tudományos élet meghatározó egyéniségei életpályájára, munkásságára és életművére vonatkozó adatok gyűjtésére, tárolására és feldolgozására. Az Erdélyi digitális adattár Tudóstárat nyitott, ahol a Nagyjaink gyűjteményben kezdtük el a tudósaink hagyatékából származó dokumentumokat, elkészült műveik kéziratait, jegyzékét, valamint a bibliográfiai adatokat gyűjteni. Ebből a kezdeményezésből nőtt ki az a sorozat, amelyet a jelen kötet indít útjára. Reményeink szerint a sorozatban megjelenő kötetek hozzájárulnak a tudós életpályák és -művek megismeréséhez, a romániai magyar tudományos élet összefüggéseinek és a szaktudományos örökség feltárásához.

Gyenge Csaba (1940–2021) gépészmérnök, műszaki szakíró, akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja, a Kolozsvári Műszaki Egyetem professor emeritusa, az Erdélyi Múzeum-Egyesület volt alelnöke, illetve a Műszaki Tudományok Szakosztályának egykori elnöke, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem professzora. Oktató, kutató, iparfejlesztő, doktorátusvezető, több mérnökgeneráció mentora, a műszaki tudományművelés meghatározója.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kapcsolathálójának szervezője és ápolója, tudományszervező vezető egyénisége volt. Alkotó mérnök-tudós.

Csata Adél (szerk.): *Benkő József válogatott művei*. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023, 336. /Háromszéki Téka 6./

Csinta Samu – Kurkó János György: *Szű, moly, rozsdá*. Születőben a csíksomlyói néprajzi emlék- és élménypark. ARTprinter Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy, 2023.

Daczó Katalin: *Ha ezer lány útra indul...* A csíksomlyói Ezer Székely Leány Nap első éveinek krónikája. Székelyföld Alapítvány, Csíkszereda, 2023, 115.

Jelen kötet az Ezer Székely Leány Nap rendezvénysorozat 1931–1940 közötti krónikája, visszaemlékezések, korabeli újságcikkek, levéltári dokumentumok és fényképfelvételek alapján. A könyv kitér az Ezer Székely Leány Napja előzményeire, próbálja tisztázni az 1990 utáni sajtóban gyakran tévesen közölt dátumokat, ismerteti az események sorrendjét és legfontosabb szervezőit. A későbbi tudományos feldolgozást segíti interjúszövegekkel, előkerült adatfoszlányokkal.

Egyed Emese – Pakó László – Weisz Attila (szerk.): *Certamen X*. Előadások A Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában, 10. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 491.

A tudományterületek közti határokon szabad átkelést javasol az Erdélyi Múzeum-Egyesület CERTAMEN évkönyv-sorozatának újonnan megjelent, X. kötete. Bízva a magyar nyelv tudományos életrealitásában is, mind e kötet, mind az immár tízkötetesre érett sorozat hírt ad a hazai és az egyetemes történelem, a művészettörténet, a régészet, az irodalom- és könyvtörténet, a nyelvészet, sőt, alkalmanként a színház-és filmtudomány, a zenetudomány kutatási eredményeiről is. A X. kötet szerkesztői Egyed Emese, Pakó László és Weisz Attila, közreműködött Lupescu Makó Mária.

Gaal György: *A kolozsvári országos Karolina Kórház*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 192.

Az 1811-es országgyűlés határozatával alapított, 1818-ban megnyitott és 1820 óta Karolina királyné nevét viselő kolozsvári országos kórház száz évre terjedő történetét foglalja össze ez a kötet. Eleinte a Szén utcában, majd az Óvár három épületében működött nyomorúságos körülmények között, végül a századfordulón a Mikó utcában – immár egyetemi klinikák közös intézményeként – jutott méltó otthonhoz. Fejlődéstörténete fényt vet a gyógyászat korszakos változásaira, amelyek során a szegény, gyámoltalan betegeket ellátó kóroda bonyolult vizsgálatok és beavatkozások színhelyévé, egyetemi klinikává fejlődik. Európai rangú intézményként kerül 1919-ben a román állam tulajdonába.

H. Szabó Gyula (szerk.): *Sorskérdéseink hordozója : Csép Sándor emlékezete*. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 176.

Hidvégi id. Nemes János naplója. Közzéteszi: Balogh Judit. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023, 264. /Háromszéki Téka 1./

Huber Ildikó: *Baróti Szabó Dávid költeményes munkái I–II*. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023.

Makkai-Ilkei Ildikó – Pozsony Ferenc: *Ilkei Ferenc és családja levelezése 1915–1918*. Kriza János Néprajzi Társaság – Tortoma Könyvkiadó, Kolozsvár–Barót, 2023, 445.

Kuti Mária: *Írók, relikviák, emlékek*. Garabontzia, Marosvásárhely, 2023.

Mihály János: *Székely szimbólumok régen és ma*. Molioris, Fenyéd, 2023, 500.

Szebeni Zsuzsanna (szerk.): *Kós – Bánffy, Bánffy – Kós: Emlékkönyv a 140 éve született Kós Károly és a 150 éve született Bánffy Miklós tiszteletére*. Tinta Könyvkiadó, Árkos, 2023, 145.

Újszállási Rácz Lajos: *Arany János színésztársa voltam*. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023, 274.

Varga P. Ildikó: *A kultúraszervező Vikár Béla*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 224.

Vikár Béla (1859–1945) mintegy hat évtizeden keresztül munkálkodott több területen is. A nagyközönség leginkább népköltészeti alkotások gyűjtőjeként és a finn eposz, a Kalevala fordítójaként ismeri a nevét. Bár az etnográfus és fordító Vikárhoz kötődően még mindig akad kutatásra méltó részlet, az is világosan látszik, hogy a lapszerkesztés és az irodalomszervezés munkásságának legkevésbé ismert és kutatott területei közé tartozik. A legfrissebb, Balázs Géza által 2022-ben publikált kiadvány, a Magyar Nyelvőr nyelvészeti folyóirat történetét tekinti át, és már megmutat valamit a szerkesztő és lobbizó Vikárból.

Jelen kötet is ezt szeretné folytatni, és ily módon eltér az eddigi gyakorlattól: a lapszerkesztő, irodalom- és kultúraszervező Vikárra fókuszál, azon belül is a magyar–finn kulturális kapcsolatokban játszott szerepe kap kiemelt figyelmet.

Intézménytörténet

Csákány Csilla (szerk.): *Az erdélyi magyar kóruskultúra a Romániai Magyar Dalosszövetség védnöksége alatt*. Centenárium kiadvány. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 192.

„Legfontosabb számunkra az éneklő Erdély megvalósítása. Kövesd az őseket és tartsd meg, ami magyar!” – írta az ezredforduló éveiben egy kórusköszöntőben Guttman Mihály, a Romániai Magyar Dalosszövetség örökös tiszteletbeli elnöke. A száz esztendő Dalosszövetség a történelmi és szakmai hullámhegyek és hullámvölgyek egymásutánjában, a megszorítások és a folyamatos, kényszerű újratekintési kísérletek közepette következetesen szorgalmazta az erdélyi egyházzenei, világi, iskolai, ifjúsági énekkarok, fúvószenekarok és hagyományörző együttesek megalakulását, biztosította a már hagyománnyal rendelkező együttesek szellemi támogatását, és – ami az erdélyi kóruskultúra repertoárját illeti – hűséggel kitartott a „Bartók és Kodály nyomában” hirdetett ars poetica mellett.

A kötet az erdélyi dalosmúlt történeteiről, az aktív erdélyi kórusmozgalom eredményeit tanúsító dalostalálkozókról referál, ugyanakkor feleleveníti a Romániai Magyar Dalosszövetség múltjának legfontosabb pillanatait, fordulópontjait, célkitűzéseit, szerepét, együttműködéseinek emlékeit, sokrétű és hathatós tevékenységének eredményeit.

Sipos Emese – Papp Kinga (szerk.): *Az erdélyi magyar gyógyszerészképzés története. Visszatekintés az elmúlt 15 évre = The history of Hungarian pharmacist education in Transylvania. A review of the past fifteen years*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 243.

Erdélyben és így Romániában az egyetlen magyar nyelvű gyógyszerészképzés csak a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem (MOGYE, mai nevén Marosvásárhelyi George Emil Palade Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány- és Technológiai Egyetem, MOGYTTE) Gyógyszerészeti Karán zajlik, 1948 óta. Történetéről, a kar alapító tanáiról több könyv és számos közlemény jelent meg tanáraink, dr. Péter H. Mária és dr. Gyéresi

Árpád tollából. Jelen könyv megírását indokolja, hogy a kar fennállásának 50. évfordulójára (1948–1998 A Marosvásárhelyi Gyógyszerészeti Kar, szerkesztette dr. Gyéresi Árpád egyetemi tanár), valamint a 60. évfordulójára (A hatodik évtized, szerkesztette dr. Gyéresi Árpád egyetemi tanár) ké- szült kétnyelvű (román– magyar) könyvek kiadása óta eltelt több mint tíz év alatt az aktuális magyar nyelvű gyógyszerészképzésről nem jelent meg könyv. A magyar nyelvű gyógyszerészképzés 65 és 70 éves fennállásának megünneplésére az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálya megemlékező rendezvényt tartott. A marosvásárhelyi Gyógyszerészeti Kar jelenlegi magyar oktatói ezzel az emlékkötettel és egy a novemberi emléküléssel szeretnének tisztelegni a 75 éves marosvásárhelyi magyar nyelvű gyógyszerészképzés előtt.

Biográfia

Balázs Ádám: *A legnagyobb székely : Orbán Balázs élete és munkássága*. Kriterion Könyvkiadó – Magyar Napló, Kolozsvár–Budapest, 2023, 244.

Művészet

Dărăban Claudia – Iakob Attila: *70 éves kolozsvári Művészeti Múzeum*. Iskola Alapítvány, Kolozsvár, 2023, 152.

Korniss Péter: *Hosszú úton*. Bookart, Csíkszerda, 2023, 296.

Sebestyén György – Túros Eszter (szerk.): *Nagy István 150*. Csíki Székely Múzeum – Iskola Alapítvány, Csíkszereda–Kolozsvár, 2023, 216.

Interjú

Szekeres Attila – Sarány István (szerk.): *Kárpátországi szolgálat*. Székelyföldi Magyar Újságírók Egyesülete, Illyefalva, 2023, 256.

A kötet a Kárpát-medence történelmi egyházainak magyar főpásztoraival, illetve néhány jeles egyházi személyiséggel készült interjúkat foglal magában. Erdélyen kívül megjelenik Magyarország, Szerbia, Szlovákia, valamint Kárpátalja, de az óceánon túl, Ausztráliában tevékenykedő református lelkész is vall munkájáról. Erdély mindenik történelmi egyházának püspöke, érseke kifejti gondolatait. A beszélgetések központi témája egyházaink nemzetmegtartó ereje, munkája, hiszen elvilágiasodott mindennapjainkban ez a feladat – a nyilvánvaló nehézségek ellenére, vagy éppen azért – jelentősen felértékelődött.

A kötetbe szerkesztett, határokat átszelő gondolatok ismételten bizonyosságot tesznek arról, hogy mi, magyarok szétszabdaltságunkban is egyévé tartozunk, közös a nyelvünk, kultúránk, történelmünk, közösek az érzelmeink, közös a keresztény hitünk, még ha más-más felekezethez tartozunk is. Az interjúkat összegezve a kötetből kiviláglik: a magyarság jövője a kereszténységben van.

Tóth László: *Erdélyi színterek, politikai spektrumok*. Beszélgetés Bakk Miklós politológussal. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023. /Sorsformálók/

Természettudomány

Osztian Erika: *Emberközpontú algoritmusvizualizáció*. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2023, 128 A könyv a szerző doktori dolgozata, mely bepillantást nyújt a Sapia EMTE által kifejlesztett AlgoRhythmic tanulási környezetbe és ez ezzel kapcsolatos kutatásokba.

Az AlgoRhythmic tanulási környezet az informatika oktatását és a számítógépes gondolkodás fejlesztését szolgálja. Nemcsak a rendezési, hanem a keresési algoritmusokat is tánckoreográfiákkal ábrázolja, kiemelve a sematikus és realiztikus vizualizációk közötti különbségeket. Ezeket az ábrázolásokat az etnikumok néptáncai még inkább szemléletessé teszik.

A könyv részletesen ismerteti az AlgoRhythmic webes környezet fejlődését, beleértve az interaktivitási szint beállításának lehetőségét is. A könnyen érthető stílus, valamint az ábrák, a képek és a táblázatok gazdag tárháza segíti a témák megértését, így a könyv alap lehet az informatikaoktatásban és a további algoritmusvizualizációs kutatásokban egyaránt.

Wilhelm Sándor: *Emlősök bonckés alatt*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2023, 91.
„Ha a madarak esetében minden különbözőség, változatosság ellenére felismerhető az általános testfelépítés, az emlősöknél más a helyzet. Köszönhető ez elsősorban annak, hogy talán nincs is a Földön olyan terület, amelyet az emlősök ne hódítottak volna meg, ne lakták be, s ez természetesen befolyásolja küllemüket, testalkatukat, testfelépítésüket. Az előző kötetekhez hasonlóan itt is a nálunk előforduló állatokra jellemző vonásokat igyekszem bemutatni, csak kivételesen utalok egyes egzotikus állatok eltérő felépítésére. Jelen esetben is a magyar szaknyelv megismertetését tekintem egyik fő feladatomnak, megkönnyítve ezzel a magyar nyelven oktató pedagógusok munkáját, de szeretném kielégíteni a téma iránt érdeklődő nagyközönség kíváncsiságát is. A fontosabb latin nyelvű kifejezések említésével a román szakirodalomban való eligazodást szeretném segíteni.”

Emkékkönyv, múzeumi évkönyv

Boér Máté et al. (szerk.): *Acta Siculica 2023*. A Székely Nemzeti Múzeum Évkönyve. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 2023.

Bogos Róbert – Pál László (szerk.): *A segítő Mária oltalmában*. A Segítő Mária római katolikus gimnázium emlékkönyve. Tipographic, Csíkszereda, 2023, 348.

Dukrét Géza – Voiticsek Ilona (szerk.): *30 év a helytörténeti kutatás és a honismeret szolgálatában*. Varadinum Script, Nagyvárad, 2023, 348.

Kelemen Imola (szerk.): *Patina 2*. Csíki Székely Múzeum, Csíkszereda, 2023, 150.

Tankönyv

Căbuz Andrea: *A szabadkézi rajzoktatás alapjai a tájépitészetben*. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2023, 214

Ezt az oktatási anyagot mindazok számára ajánljuk, akik a tájépitész szakmával, azon belül pedig a tájépitészeti szabadkézi rajzolásal barátkoznak. A könyv szerkezeti felépítése az áttekinthetőséget követi, célja, hogy a tematikák könnyen érthetők és alkalmazhatók legyenek a rajzolási, tervezési feladatok megoldása során. A főként vizuális anyagra alapuló témakörök több alfejezetbe vannak csoportosítva, összegezve azokat a legfontosabb információkat, amelyekre a tájépitész hallgatónak (és nem csak) szakmai kibontakozása során szüksége van.

Fazakas Áron: *Digitális filmhangrögzítés*. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2023, 204.

Jelen tankönyv megjelenésének évében (2023) a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Kolozsvári Kara már két évtizednyi művészképzéssel büszkélkedhet. Fazakas Áron egyetemi docens 2009 óta oktat a Média Tanszéken filmhangot és filmzenét. 2015-ben egy hiánypótló, magyar nyelvű Hangmester felnőttképzés tantervének kidolgozását, állami akkreditálását és vezetését vállalta magára. Ez a 2016 februárjában beindított tanulmányi program mára egy olyan 2 éves, szakmai berkekben is elismert, minőségi szakképzéssé nőtte ki magát, melynek működését a Genelec, az Audio-Technica és az Audient hangechnikai világmárkák támogatják. Az elsőéves Filmművészet, fotóművészet, média szakos hallgatók hangtanulási folyamatának megkönnyítése és felgyorsítása érdekében született ez a tankönyv, amely elméleti alapismeretekkel és könnyen alkalmazható gyakorlati megoldásokkal segíti a kis költségvetésű filmalkotások beszédhangjának és zöreijvilágának szakszerű rögzítését.

Lakatos Csilla: *Fedezzük fel Erdővidéket! Másnak térkép e táj*. Munkafüzet. Tortoma Könyvkiadó – Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, Barót–Kolozsvár, 2023, 92.

Munkafüzet általános iskolás diákok számára.

Mira Marinceş: *Bazele fotografiei*. Curs introductiv [A fotográfia alapjai. Bevezető kézikönyv]. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2023, 256.

A kézikönyv két nagy részből áll: az első egy bevezetés a fotózás technikai részébe (a személyes technikai fejlődéshez szükséges információk megtalálásának és megértésének legegyszerűbb módjait bemutatva), a második rész pedig a kritikai megközelítés, a képelemzés és a fotográfia területeinek elmélyült tanulmányozása. A kézikönyv azt tűzte ki célul, hogy irányt adjon az egyéni tanuláshoz, de ami ennél is fontosabb, eligazítson abban az örökös kettősségben, amellyel különösen a fotóművészetet tanuló diák szembesül: technika vagy tartalom, képkészítés vagy elméletalkotás.

Nem minden hallgató lesz fotográfus, a legtöbben a tanszék által kínált más, vonzóbb tanulmányi irányokat követik majd, mint például rendező vagy operatőr, néhányan pedig fotóelmélettel vagy –történettel fognak foglalkozni. Mindkét szempontot lefedő alapkönyvként kihívást jelentett az is, hogy olvasmányos és egyszerű nyelvezetű legyen, amely akár a fényképezés közben ajánlott viselet leírását is tartalmazhatja, John Berger vagy Susan Sontag filozófiájának bevezető fogalmai mellett.

Néha a lábjegyzetek, amelyek a művész életére vonatkozó kiterjedt életrajzi adatokat tartalmaznak, a kontextualizáláshoz szükséges időt hivatottak lerövidíteni; egy művész munkásságát nagymértékben és szervesen befolyásolja az élete. A mű mélyebb megértése akkor lehetséges, ha nemcsak a művet, hanem a személyt is ugyanabban a keretben értelmezzük.

Az analóg fotográfia, a gyökerekhez való visszatérés felé való elmozdulás is jelen van, mivel a második évfolyamon ez képezi a fotográfia kurzus alapját. Bár csak vázlatosan vannak jelen, a bemutatott technikák arra szolgálnak, hogy a fontosat, az egyéni művészi kifejezést keretek közé helyezzék.

Az ajánlott bibliográfia és filmográfia lehetőséget kínál az egyéni elmélyülésre, valamint új, a fotográfia kurzusban eddig nem vizsgált területek felé nyit. Olyanok felé, amelyeket majd a következő generáció fog megírni.

A könyv illusztrációi ikonikus utalások a fotóművészet történetére, amelyekhez egyetemi hallgatók által készített fotográfiai gyakorlatok csatlakoznak. Oktatóként úgy érzem, hogy a diákok munkájának népszerűsítése teszi teljessé a munkám, és hálával tartozom nekik a fotózás iránti érdeklődésükért és szenvedélyükért. Nélkülük ez a kézikönyv értelmetlen lenne.

Sárosi-Márdirosz Krisztina: *Jogi és hivatalos nyelvi terminológia fordító szakos egyetemi hallgatók számára*. Egyetemi jegyzet és feladatgyűjtemény. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2023, 136.

A jegyzet fő célkitűzése ötvözni a fordító-tolmács szakos hallgatók számára az általános terminológia elméleti alapjait a jogi terminológia fontos területeivel. Az elméleti ismeretek mellett gyakorlatokat is tartalmaz, amelyek segítik a hallgatókat a jogi és a hivatalos szaknyelvi ismereteik elmélyítésében.

A fordító szakos hallgatók számára különösen fontos a romániai és a magyarországi jogrend különbözőségének következményeivel foglalkozó alfejezet, amely rávilágít arra is, hogy az erdélyi magyar szakfordítóknak folyamatosan meg kell küzdeniük a nyelvi hiánnyal, a presztízshiánnyal, a jogi reáliák fordításainak nehézségeivel. E tekintetben ez a kiadvány hiánypótló jellegű.

Turi Sarolta-Ildikó (szerk.): *Másnak térkép e táj. Ördögösfüzes és környéke*. Ábel Kiadó – Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, Kolozsvár, 2023, 68.

Ezt a munkafüzetet azzal a céllal állítottuk össze, hogy megismerhessétek Ördögösfüzes földrajzát, történelmét, szokásait, ha-gyományait, valamint különleges állat- és növényvilágát.

A szülőfalunkhoz való kötődés, ragaszkodás igen fontos, mivel csak így tudjuk továbbadni ezeket a rendkívüli értékeket, kincseket a következő nemzedéknek. Célunk az, hogy bemutassuk a múltbeli értékeket és a jelenben fellelhető kincseket, amit e kis falu őriz.

Publicisztika

Borcsa János: *Az idő kihívásai*. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 348.

Coroi Artur: *Tükröződések*. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2023, 74.

Horváth Sz. István: *A tájkép arctalan*. Méternyi Kanada. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023, 168.

Ilyés András Zsolt: *Igazságkeresők*. Garabontzia, Marosvásárhely, 2023.

Lehoczky Attila: *Lépcsőn lefelé*. Feljegyzések és reflexiók a szórványból. Kriterion Könyvkiadó, 2023, 288.

Spirituális irodalom

Hawkins, David R.: *Elmélkedések a spirituális igazságról és a megvilágosodásról*. Fordította: Rác Virág-Lilla. Love2translate Kiadó, Marosvásárhely, 2023, 225.

Ebben a kötetben Dr. David R. Hawkins legértékesebb tanításai ismerhetők meg. A könyv tíz fejezete a szerző legfontosabb spirituális témáit dolgozza fel, ami feledhetetlen és sorsfordító élményben részesítheti az olvasót. A könyvben szó van az egőről, a szolgálatról, a kalibrációról, a spirituális tudatról, a spirituális fejlődés akadályairól, az önátadásról, az igazságról, a tudatos spirituális fejlődés alpmódszereiről, a spirituális gyakorlatokról, a megvilágosult gyógyítókról, és természetesen a megvilágosodásról. Mindez olyan közérthető stílusban tálalva, ahogyan azt a szerző előadásain megszokhattuk: egyszerűen, szeretettel, sajátos humorral. A könyv végén egy bónusz fejezet is található, amely Hawkins doktor egyik előadása alapján készült A spirituális kereső legértékesebb tulajdonságai címmel. Ebben azokat az egyszerű és nagyhatású tulajdonságokat vizsgálja fel, amelyekre minden spirituális keresőnek szüksége van a megvilágosodáshoz vezető úton.

Közhasznú, életmód

100 alcsíki recept, több mint 100 alcsíki háziasszony. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023, 324.

100 sepsiszentgyörgyi recept, több mint 100 sepsiszentgyörgyi háziasszony. Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2023, 240.

László F. Csaba: *Tájfutók könyve*. Kriterion Könyvkiadó, 2023, 100+33.

Oláh Erzsébet: *Kötődések*. Varadinum Script, Nagyvárad, 2023, 98.

Szabó Lilla (szerk.) *Kincses Kolozsvár Kalendáriuma 2023–2024*. Kriterion Könyvkiadó – Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács, Kolozsvár, 2023, 512.

Humor

Nagy Lóránt: *A kászoni mozigépész – 1001 vicc*. Tipographic, Csíkszereda, 2023, 168.

Összeállította: Bárdi Nándor – Györgyjakab Izabella